Leto LXXV., št. 131 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, četrtek 10. junija 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Il presidio di Pantelleria respinge l'intimazione nemicha di resa

L'isola ha subito un ininterrotto attacco aereo ed è stata anche bombardata da una formazione navale — 19 velivoli nemici distrutti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate Comunica:

Il presidio dell'isola di Pantelleria, che durante la giornata di ieri ha subito uno ininterrotto attacco aereo, non ha risposto all'intimazione di resa fatta dal nemico.

L'isola e' stata anche bombardata violentamente da una grossa formazione navale.

Una unità nemica è stata colpita da nostri velivoli di assalto.

Durante gli attacchi aerei sono stati distrutti cinque velivoli nemici dalle batterie contraeree e dieci dai cacciatori del 53° stormo.

Sulle coste meridionali della Sicilia la caccia tedesca abbateva due Spitfire.

Un incursione avversaria su Carbonia e dintorni causava il crollo di qualche fabbricato e alcuni incendi, si deplorano pochi feriti.

Colpiti dalla reazione contraaerea due apparecchi cadevano l'uno a Calasetta e l'altro a Sant'Antioco (Cagliari).

*

Nota al bollettino 1110. Dopo l'occupazione inglese di Tunisi l'isola di Pantelleria era logicamente destinata a subira 'urto del nemico, ansioso di distruggere questo ostacolo sulle rotte del Canale di Sicilia. Così dopo alcuni bombardamenti preliminari cominciati il nove maggio il nemico ha iniziato una intensà offensiva aeronavale con ritmo sempre più serrato che, in questi ultimi giorni ha toccato vertici di estrema violenza. Scopo palese dell'offensiva è quello di fiaccare le difese e le energie del presidio, per costringerlo alla resa e non incontrare resistenza nelle eventualità di uno sbarco.

La guarnigione dell'isola ha accettato con forte animo la lotta e ha contro battuto le offese con tale strenua volontà da rendere fallaci tutte le previsioni nemiche. Dal 9 maggio a ieri l'isola ha subito quattro bombardamenti dal mare e ben 140 attacchi aerei con un ritmo medio, negli ultimi giorni di non meno ni 12 azioni diurne; mentre nelle ultime nove notti le azioni aeree nemiche si sono susseguite ininiterrottamente affinche i difensori non avessero tregua. L'offesa avversaria ha naturalmente prodotto molti danni alla qui pronta riparazione gruppi di valorosi si sono infaticabilmente prodigati sotto l'impeto stesso dei bombardamenti Le batterie navali e aniaeree dell'isola hanno controbattuto senza posa gli attacchi nemici infliggendo all'avversario la perdita di 116 aerei sicuramente abbattuti oltre ad una nave duramente colpita. La popolazione dell'isola resiste stoicamente a fianco dei soldati, dei marinai, degli avieri, dei militi, sopportando fieramente i sacrifici e le privazioni imposte dallo stringente assedio aereonavale Ieri il nemico ha lanciato manifestini del quartiere generale delle forze armate anglo-americane a firma di un generale Spaiz intimanti la resa per le ore 18. La risposta dell'ammiraglio comandante dell'isola e della guarnigione può essere immaginata: gli strenui difensori di Pantelleria sono tutti in piedi pronti a fare pagare a durissimo prezzo l'atteso tentativo di sbarco nemico. Intanto nella ancor piu lontana isoletta di Lampedusa da ogni lato circondata dal nemico; il piccolo ma valoroso presidio ha già vittoriosamente respinto un tentativo di sbarco e ha fatto provare all'avversario quanto dura dovrà essere la lotta se vorrà impadronirsi di queste nostre piccole ma salde posizioni avanzate.

Posadka Pantellerije odbila poziv za predajo

Otok je bil neprestano bombardiran z zraka, pa tudi od velike pomorske skupine — 19 letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 9. junija naslednje 1110. vojno poročilo:

Posadka na otoku Pantelleriji, ki je bila včeraj pod neprestanim napadom letalstva, ni odgovorila na sovražnikov poziv za predajo. Otok je bil tudi močno obstreljevan od velikega oddelka sovražnih pomorskih edinic. Eno sovražno enoto so pogodila naša vojna letala.

Med letalskimi napadi je bilo uničenih 5 sovražnih letal od protiletalskih baterij, 10 pa so jih sestrelili lovci 53. jate.

Na južni obali Sicilije so nemški lovci zbili dve letali tipa »Spitfire«.

Sovražnikov polet nad Carbonijo in okolico je povzročil uničenje nekoliko poslopij in izzval nekoliko požarov; med žrtvami je le nekoliko ranjenih.

Protiletalska obramba je zadela dve letali, ki sta se zrušili eno pri Calasetti, drugo pri Sant'Antiocu (Cagliari).

*

Pripomba k vojnemu poročilu št. 1110: Po angleški zasedbi Tunisa je bil otok Pantelleria logično določen prenesti napad sovražnika, ki je težil po uničenju te ovire na poti v Sicilskem prelivu. Tako je sovražnik po nekoliko prejšnjih obstreljevanjih, ki so se začela 9. maja, začel silno letalsko pomorsko ofenzivo v vedno gostejšem ritmu, ki je v teh zadnjih dnevih dosegla vrhunec skrajne silovitosti. Namen ofenzive je bil očitno ta, da bi zrahljal obrambo, oslabil energijo posadke in jo prisilil do predaje, s čimer bi ne imel nikakega odpora pri morebitnem izkrcanju.

Posadka otoka je z junaškm duhom sprejela borbo ter odbijala vse napade z žilavo voljo onemogočiti vse varljive težnje sovražnika. Od 9. maja do včeraj je otok prestal 4 obstreljevanja z morja in nad 140 letalskih napadov, ki so se vrstili z zmernimi presledki. Zadnje dni pa je bilo vsak dan najmanj 12 napadov, dočim so se v zadnjih 9 nočeh vrstile sovražne letalske akcije brez prekinitve, da bi branitelji ne imeli niti trenutka oddiha.

Sovražni napadi so seveda povzročili mnogo škode, toda skupine vrlih borcev so se z neutrudljivo voljo pod obstreljevanjem lotile popravil. Pomorske in protiletalske baterije otoka so brez prenehanja odbijale sovražne napade ter nasprotniku prizadele izgubo 116 letal, ki so bila z gotovostjo uničena, razen tega pa je bila ena sovražna ladja hudo zadeta. Prebivalstvo otoka nudi junaški odpor ob strani vojakov, mornarjev, letalcev in miličnikov, ponosno doprinašajoč žrtve in prenašajoč težave, ki jih povzroča tesno pomorsko obleganje.

Včeraj je sovražnik metal letake glavnega stana anglo-ameriških oboroženih sil s podpisom generala Spaiza. Letaki so pozivali k predaji do 18. ure. Odgovor admirala, poveljnika otoka, in posadke si lahko predstavljamo: vrli branitelji Pantellerije so vsi pripravljeni, da sovražniku poplačajo pričakovani poizkus izkrcanja.

Na še bolj oddaljenem otočku Lampeduze, ki je od vseh strani obdan od sovražnika, je medtem mala, toda vrla posadka že zmagovito odbila poskus izkrcanja ter je sovražniku dokazala, kako trda bo njegova borba, ako se bo hotel polastiti te majhne, toda trdne prednje postojanke.

Položaj na vzhodnem bojišču nespremenjen

Hude sovjetske izgube na kubanskem odseku — Uničenih je bilo 100 sovražnih tankov in 350 letal, potopljenih pa 47 čolnov za izkrcavanje

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 9. junija. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na vzhodni fronti včeraj ni bilo pomembnih bojev.

V borbah na kubanskem predmostju v zadnjih 14 dnevih, v katerih so na sovjetski strani uporabili 13 strelskih divizij, 3 strelske brigade, 6 oklopnih oddelkov in močne letalske sile, je utrpel sovražnik zelo hude izgube ljudi in materijala. Uničenih je bilo med drugim 100 oklopnih voz in 350 letal.

Letalske sile za bližnje polete so potopile včeraj na vzhodni obali Azovskega morja 47 sovjetskih čolnov za izkrcavanje.

V srednjem odseku vzhodne fronte je bilo pri sovjetskem poskusu, da bi bombardirali naša letališča in oskrbovalna oporišča, sestreljenih 75 sovjetskih letal, katerih so jih 11 sestrelili španski lovci. Vseh je sovražnik na vzhodu izgubil včeraj 141 letal. Pogrešamo 3 lastna letala.

Nemška težka bojna letala so bombardirala v noči na 9. junija pristaniške naprave na alžirski obali.

Razdejanje v Gorkem

Berlin, 9. junija. s. Nemški izvidniki, ki so prileteli nad mesto Gorkij po ponovnih silovitih bombardiranjih nemškega letalstva, so ugotovili izredno učinkovitost nemških napadov. Tovarna Molotov, za izdelovanje tankov, ki je največja v Gorkem, se širi na površini nad 5 kvadratnih kilometrov. Ta ogromna tvornica je bila tako hudo zadeta v raznih oddelkih, da dolgo ne bo mogla več obratovati. Velika topilnica in razni k njej spadajoči oddelki, kakor tudi izredno velika skladišča goriva so bila popolnoma uničena. — Največja škoda je bila povzročena v glavnem skladišču in v štirih velikih montažnih delavnicah, v glavni električni centrali, v oddelku, kjer so pregledovali tanke, v oddelku za motorje ter v topilnici tovarne za zamenjalne dele. Glede te akcije nemškega letalstva, katere učinkovitost so potrdili izvidniki, poudarjajo v tukajšnjih vojaških krogih, da izredno močan zaporni ogenj sovražne protiletalske obrambe ni mogel ničesar doseči in da sta bili izgubljeni samo dve nemški letali.

DAN KRALJEVE MORNARICE

Poslanica Podtajnika mornariškega ministrstva junaškim posadkam bojnega brodovja

Rim, 9. junija. s. Podtajnik mornariškega ministrstva je izdal naslednjo poslanico mornarjem Italije:

Mornarji Italije! Uresničujoč junaško rimski ideal se borite, zvesti svoji veri, že tri leta, žilavo in junaško, neprekinjeno na morjih proti sovražniku, ki je vse storil, ne da bi uspel, da bi zavrl vašo vnemo. Drhteči v najčistejši veri ste začrtali glavno pot, katero vam je zgodovina pokazala: Po tej poti hodite brez odmora! Trda je borba, znani so njeni uspehi. Svetlim stremljenjem daje duh samo rešitve gotovosti.

Mornarji Italije! Proslavljate svoj dan na vojaku najbolj drag in vojaka najvrednejši način: V borbi! To je proslava slave, ki je bila že posvečena, proslava že izpričane hrabrosti. Borba je še dolga in trda. Kakor je trda vaša volja po pohodu, globoka je vaša zavest in visok je cilj, o vaši zvestobi pa ni dvoma. Z gotovostjo vem, da bo vaše junaško srce vedno vredno velike domovine.

Pozdrav Kralju! Pozdrav Duceju! — Arthuro Riccardi.

Japonske čestitke

Japonski mornariški minister podčrtava v svoji poslanici visoki duh italijanskega naroda in neomajno prepričanje v končno zmago

Tokio, 9. jun. s. Japonski mornariški minister je poslal italijanskemu narodu ob petem dnevu Kraljeve italijanske mornarice naslednjo poslanico:

Zelo sem vesel, da se mi nudi prilika poslati svojo misel in svoja voščila zavezniškemu italijanskemu narodu ob dnevu slavne italijanske mornarice in ob obletnici vstopa Italije v to veliko vojno, katere smoter je zgraditev novega reda. Ponovno se zahvaljujem Ekscelenci admiralu Riccardiju u za poslanico, katero je poslal japonski mornarici 27. maja ob obletnici imperialne mornarice, za poslanico, ki je naredila globok vtis in vzpodbudila ne samo naše mornarje, temveč ves japonski narod. Mi Japonci se poklanjamo naporom vaše države v teh treh letih v svrho dosege vojnih ciljev, poklanjamo se trpljenju in težavam, ki jih je prestala in ki so utrdili značaj italijanskega naroda ter ga pripravili in še večje preizkušnje.

Vaša mornarica je v sodelovanju z zavezniško nemško mornarico v podmorniški vojni na Atlantiku in drugih oceanih zadala hude izgube sovražniku. Ogrožajoč pomorsko oskrbovanje je ponovno napadla v Sredozemskem morju s podmorniškimi in površinskimi edinicami v tesni povezanosti z letalskimi silami premočne eskadre sovražnika in njegove transporte, ovirajoč tako operacije in zveze. Istočasno sta vaša vojska in vaše letalstvo v stalni povezanosti in medsebojnem sodelovanju ter sodelovanju s silami zavezniških držav preprečila izvršitev sovražnih načrtov, tako v raznih balkanskih državah kakor v vzhodnem odseku in na afriških frontah, dvigajoč tako vojaško slavo italijanskih Oboroženih sil.

Danes, ob obletnici Kraljeve mornarice in ob obletnici vašega vstopa v vojno izražamo mi Japonci vašim Oboroženim silam in vašemu narodu svoje globoko spoštovanje. Nedavno so se sile vaše države in nemške sile junisko borile do zadnjega proti mnogo premočnemu sovražniku. Vojaška slava čet Osi se ni zmanjšala z izgubo Severne Afrike. Treba je celo priznati njih zaslugo, da so odlično operirale navzlic manjšim silam ter so tako zakasnile izvršitev predvidenih operacij sovražnika, tako da je strateški položaj vaše države danes boljši zaradi skrajšanja vojnih front, zaradi lažjega oskrbovanja in manevriranja v notranjih črtah.

Eden izmed naših pregovorov pravi: Iz nesreče se rodi uspeh. Pregovor ima prav. Tudi jaz misim, da bo novi položaj v Severni Afriki v prid sledečemu razvoju operacij. Sovražnik lahko ojači letalska bombardiranja vaše države, ne more pa zmanjšati bojnega duha države z bombardiranjem. Bombe lahko povzročijo gmotno, ne pa duhovno škodo, ne morejo uničiti borbene sile naroda. Kar more uničiti to energijo je, samo duh vsakega naroda. V starih časih so velike sile Yuana skušale vdreti na Japonsko. V tisti dobi se naša država ni mogla zoperstavljati in zdelo se je nespametno, da bi to tvegala. Toda končno smo te sile popolnoma uničili in to zaradi naše duhovne sile, ki ne dopušča podjarmljenja sovražniku.

Kot korvetni kapetan sem bil mornariški ataše v vaši državi in sem se lahko osebno prepričal o vaši duhovni moči. Rezultat mojih opazovanj je, da se v trenutkih krize ojači zavest in energija italijanskega naroda. Mislim, da je to dediščina, katero so va mprepustili predniki. Nihče ne more pozabiti, da so vaši predniki z veliko duševno silo s katero so lahko prenašali dolgo vojno, uničili Cartago, ki je s svojim znakom in svojo mornarico obvladala vse Sredozemlje. Nedavno so se v trenutku, ko je bila vaša država po zadnji vojni pred tem, da se boljševizira, dvignile na Ducejevo povelje Črne srajce ob pripadnosti in sodelovanju vsega naroda in uspelo jim je obdržati sestavo države.

Poročila, da sovražna letalska bombardiranja vedno bolj ojačujejo vašo bojevniško voljo, so me globoko ganila in so potrdila mnenje, ki sem ga dobil, ko sem živel med vami. Ponosen sem, da se Japonska v tej veliki vojni bori skupno z vašim narodom in lahko sodeluje vedno bolj tesno s silami Osi za skupno dosego končne zmage. Menjajoča se sreča v vojni je bila vedno normalno stanje za nas vojake v vseh časih. Toda pravijo, da izgubi lavorike, kdor počiva na zmagi, kakor izgubi življenje, kogar poraz potlači. Kdor vztraja, v sto porazih zmaga. Zmaga in poraz se odločita v zadnjih 5 minutah.

Ob dnevu vaše mornarice in ob obletnici vstopa vaše države v vojno sem vesel, da vam lahko zagotovim, da japonski narod, kakor vaš narod, ojačuje vedno bolj zavest vojne spričo kakršnekoli težave, da doseže dokončno zmago. — Admiral Šigetaro Činada.

*

Junaški delež trgovinske mornarice

Rim, 10. junija. s. Junaški delež mornarjev trgovinske mornarice, ki so umrli ali izgubili življenje zaradi vojne, je naslednje: 576 oficirjev, 1826 prostakov, 618 ranjencev, 2 odlikovanca z zlato kolajno za vojaško hrabrost, 15 odlikovancev s srebrno kolajno, 141 odlikovancev z bronasto kolajno, 1111 odlikovancev z vojnim križem za vojaško hrabrost in 209 svečano pohvaljenih mornarjev.

Dva svetla primera junaške požrtvovalnosti italijanskih mornarjev

Rim, 9. junija. s. Pomorščaki naših trgovinskih ladij so pravcati bojevniki, ki vodijo proti sovražniku trdo in žilavo borbo in pri tem ne tvegajo nič manj kakor druge oborožene sile. Zato ni nikako čudo, da sta dva pomorščaka, pogrešani Zotti Antonio in še živeči Rosasco Cesare, zabeležena na prvem mestu v spisku slave te vojne ter sta tudi zaslužila najvišjo nagrado.

Zotti se je rodil v Lussimpiccolu, v decembru 1886. in je s 14. leti začel pluti po morju z jadrnicami. Kasneje je izvršil redne nauke na nautičnem zavodu in začel svoje pravo življenjsko pot kapetana dolge plovbe pri triestinskem Lloydu. Potem je prešel k družbi Cosulich (leta 1907.); ko pa so se leta 1937 združile paroplovne družbe v enotno podjetje »Italia«, je služil kot kapetan pri novi družbi. Med sedanjo vojno je bila ladja pod njegovim poveljstvom 6. novembra 1941 težko zadeta od sovražnega izstrelka ter se je potopila. Zottiju se je posrečilo rešiti celotno posadko in velik del potnikov. Zvečer 7. marca 1941 si je Zotti ob priliki hudega požara v luki v Tripolisu, ki so ga povzročile sovražne zažigalne bombe, zaslužil visoko pohvalo višjega mornariškega poveljstva v Libiji, zaradi visokega duha, discipline in zaradi preziranja nevarnosti.

Po nepretrgani desetmesečni plovbi na raznih ladjah je Zotti 27. avgusta 1942 po hudem boju sledil slavnemu izročilu naših pomorskih poveljnikov ter se je potopil obenem s svojo ladjo. Za svoje junaško vedenje si je zaslužil zlato svetinjo z naslednjim obrazloženjem:

Kot civilni poveljnik nekega zaplenjenega parnika določenega za oskrbo linijske fronte z municijo je bil ponoči napaden od sovražnih torpedovk, branil se je odločno z izrednim udarniškim pogumom. Ko se je pokazalo, da je vsak poskus za rešitev ladje brezupen, ker je bila zadeta v svojem življenjskem delu, je takoj odredil reševanje posadke ter vodil reševalna dela s poveljniškega mostu trden in veder spričo nevarnosti, ki se je vedno bolj zgoščevala. Ostal je na svojem mestu z neomajno jakostjo duha in brezpogojno privezanostjo k svoji dolžnosti tudi takrat, ko je videl, da je njegova posadka na varnem in da bi se bil sam še lahko rešil, ko je bila njegova ladja nedvomno izgubljena. Smatral je za umestneje, da se potopi s svojo ladjo, ki se je pogrezala med eksplozijami in potegnila s seboj junaškega poveljnika.

Rosasco Cesare, rojen v Genovi januarja meseca 1892 je vstopil v trgovsko mornarico in je imel od julija meseca 1909 že 18 službenih mest, od katerih jih je preživel mnogo kot poveljnik ladij večje tonaže. Ob izbruhu vojne je bil Rosasco nekoliko časa pilot v genovski luki in bi bil kot tak lahko ostal na tem mestu. Hotel pa je doprinesti k borbi na morju in je dosegel, da se je lahko novembra 1940 zopet vkrcal. Poslej je vedno plul po morju ter je kazal izredno navtične sposobnosti, pogum ter duhovno jakost. Bil je že odlikovan dvakrat z vojnim križem, ki si ga je pridobil v svetovni vojni, služeč pridno na morju. Zlata svetinja, ki mu je bila podeljena, je obrazložena z naslednjimi besedami:

Kot poveljnik majhnega parnika, ki je bil napaden od podmornice, se je vešče ognil dvema torpedoma ter je z neposredno točno in umestno odločitvijo povedel v boj svojo ladjo, oboroženo z enim topom zelo majhnega kalibra. Ko se je podmornica, neprimerno bolje oborožena, dvignila na površino, je parnik otvoril iz majhne razdalje ogenj nanjo. Rosascova ladja je bila mnogokrat zadeta, bila je pod neprestanimi rahalj strojnic. Pred nogami komandanta sta ležala mrtva krmar in opazovalec, tako da je sam ostal na poveljniškem mostu ter ni mogel več voditi ladje zaradi poškodovane transmisije. Dasi je bil težko ranjen na nogi, je stopil s svojega mesta ter je neposredno upravljal stroj na krmi. Imel je trden namen rešiti razen posadke tudi ladjo, moral pa se je odpovedati misli, da bi jo privedel do obale. Z odločno in trdno besedo ter s svojim junaškim zadrževanjem je bodril vojaško in civilno posadko za nadaljevanje neenakega boja iz najbližje bližine, dokler se ni podmornica, opetovano zadeta, odpovedala borbi. Izčrpan, toda poln železne volje je spravil svojo često prestreljeno ladjo in svoje ubite in ranjene tovariše na varno: bil je sijajen primer najbolj izbranih vrlin pomorščaka in bojevnika.«

Italijanski vojak je povsod budno na straži

Smešno prizadevanje Angležev, da bi z živčno vojno omajali italijanski odpor

Rim, 9. jun. s. Da skušajo še po treh letih vojne Angleži doseči uspehe v Italiji z živčno ofenzivo, se zdi otročje. Angleški narod, ki je bil navajen že stoletja na udobnost in uspevanje, morda ne more razumeti naše stoletne privajenosti trpljenju, našega moškega upiranja bolečini. Dokazi iz zadnjih časov bi pa morali odpreti zatemnjene angleške oči. Nekaj svetlikanja v ocenjevanju Italijanov z angleške strani smo videli v tuniški vojni. Tam so se naši vojaki nenadoma pokazali levji, nenadoma samo za novinarje in za anglosaške radijske napovedovalce, gotovo pa ne za razne borce kateregakoli naroda, ki so že spoznali junaški zalet italijanskega vojaka. Tudi najbolj srditi očrnjevalci, tisti, ki so radi govorili o žilavem odporu nemških vojakov v Afriki, skušajoč naivno in nizkotno spregledati celo navzočnost naših čet, so se morali nenadoma baviti s pešakom Italije, ki se je s svojimi junaškimi dejanji dvignil na raven najbolj hrabrih borcev, s tistim vojakom, ki je, tudi če se je moral v nemških oddelkih podvreči odločilni sili števila, upiral še sam nenaklonjeni sreči in premočnemu sovražniku. Londonski novinarji so morali spremeniti svojo očrnjevalno kampanjo, kakor so jo morali spremeniti vojaki 8. angleške armade na črti Akarita spričo naše prve armade.

Akaritskim enaki vojaki čakajo zdaj s hladno odločnostjo na sovražnika na ozemlju domovine. To je strašna igra, v katero so pozvani Angloameričani. Ni teroristične letalse ofenzive in besedne kampanje groženj in laskanj, ki bi omajale granitno voljo italijanskega vojaka. Italijanski borec bdi ob obalah in čaka na bitko z enako dušo kakor pri Takruni, z dušo, ki se je raje žrtvovala kakor da bi se predala. Italijanski vojaki, ki so na tuniškem Gebelu tako presenetili poveljnike in čete ameriških in angleških armad, so pripravljene na obalah polotoka in otokov na borbo, prepričani, da bodo obvladali sovražnikovo objestnost. Zločinska bombardiranja mest in obstreljevanje s strojnicami lahko uničijo nedolžna človeška življenja in slavne spomenike in poslopja ter škodijo lahko tudi položaju vojne industrije, toda z njimi nam ne bo nikoli odvzeto najsvetlejše premoženje našega rodu tistega, kar bo povzročilo v tej vojni: vojaške hrabrosti v obrambi domovine.

Na ulici deževne in dežnikarske Ljubljane

Dežnik je nevarno orožje in prispodoba minljivosti Ljubljančan se rodi z dežnikom in —

Ljubljana, 10. junija.

Če je že vse prav, to ni nikakor: vsem ljubljanskim zanimivostim smo že zapeli hvalnice, samo našim dežnikom še ne. Tudi Prešeren je pozabil na ljubljanska dežnikarska izročila, čeprav je tudi sam krožil nekaj o dežnikih in Kranjcih. Cankar je zapisal blagoslove nad Ljubljano, a dežnikov, ki so najbolj potrebni pri ljubljanskih blagoslovih, se je spretno izognil. Naj torej vzame neznani, brezimni reporter v reke dežnik in z njim mahne v slavo dežnikarske in deževne Ljubljane po pisalnem stroju.

Pri naših narodnih nošah je dežnik nepogrešljiv če ne celo glavni sestavni del. Tega ne smemo pozabiti, ko govorimo o dežnikih. Stari rdeči, modri — ali kakšni so pač bili — dežniki so znameniti in ne potrebujejo posebnih hvalnic, a to reportersko balado je vendar treba začeti z njimi. Če že včasih ni bilo nič drugače na svetu kakor dandanes, vemo vsaj zanesljivo, da so bili dežniki precej drugačni. Ko je naš prednik odprl svoj dežnik, se je res čutil pod svojo streho. Po razsežnosti stari dežniki niso bili skoraj nič manjši kakor dandanašnje »marele« branjevcev. Lastnik dežnika je tedaj lahko vzel pod streho tudi po več sostanovalcev, a upoštevati moramo da so bile tudi krinoline precej širše kakor dandanes »kostumi« z vso svojo vsebino. V tistih časih je pa bil menda tudi dež tako rekoč bolj širokega značaja. Stari ljudje nam neprestano dopovedujejo, da še nismo nič izkusili, nič videli in ne doživeli in da je zdaj vse drugačno, piškavo, krhko, slabotno, med tem ko je nekdaj celo drugače deževalo. Moramo jim verjeti, saj so imeli tudi drugačne dežnike.

Prav zaradi tistih drugačnih dežnikov je že dovolj razloga, da smo se lotili tega pisanja. Vsiljuje se namreč vprašanje, kako so se stari ljubljančani prerinili s svojimi »jurji« — kakor se baje pravi po ljubljansko dežniku razen marele — skozi tesne ljubljanske ulice. Če je bilo v starih časih vse širše, nam ne more nihče dokazati, da so bile širše tudi ulice. Hodniki so pa bili tako ozki, da jih marsikje sploh ni bilo. Vendar so ljudje tudi tedaj odpirali dežnike in nihče ne bo tajil, da ni deževalo. Iz ustnih izročil in drugih virov niso mogli dognati, koliko žrtev so zahtevali stari dežniki; koliko več slepcev je imela dežela zaradi njih in ali je bil sploh dežnik tudi tedaj tako nevarno orožje kakor dandanes.

Na neki panjski končnici — če se preveč ne motimo — je pa vendar naslikana amaconka kako vihti dežnik nad presrečnim možem — če že slikar ni mislil naslikati burklje. Dežnik pa ni bil, odnosno ni vsaj zdaj nevarno orožje zaradi tega, ker je mogoče z zaprtim dežnikom pošteno mahniti. Dandanašnji dežniki, namreč ženski, so baje prave igračke. Nekateri moderni zložljivi dežniki so tako majhni, da jih dame spravljajo v ročne torbice med puder. Toda spomnite se samo, kako okorne ter gromozanske so bile včasih pištole, ki z njimi ni bilo mogoče ustreliti niti vrabca. Ko pri nas dežuje, se človek prelahko prepriča na naših ulicah da so ženski dežniki nevarno orožje. Razpeti so podobni bolj loparju, kakor da se tudi tu uveljavlja moda ravne strehe. Ogrodje teh nevarnih igrač, železne šibice, so naperjene naravnost ne vse strani kakor ježeve bodice. Že od daleč začne človek mežikati v strahu, da se mu dežnik ne bo zapičil v oči ali mu razbil naočnikov. Če le moreš, se rad izogneš tej pouličnI križarki, ki prodira gospodujoče, kakor da je vsa cesta z obema hodnikoma vred njena. Sabljanje proti takšnemu strašnemu rapiru z navadnim dežnikom ni mogoče. Moški bi potrebovali posebne ščite, a njihovi nedolžni dežniki za to res niso primerni. Lahko sicer pridržiš moški dežnik pred očmi, da bi ne oslepel že pri prvem napadu, toda ubogi dežnik! Danes je nov jutri rešeto.

Pri nas baje ni ugodno podnebje za vljudnost. Sleherna dama te pouči, da si surovina. Vljudnost baje nima domovinske pravice na tramvaju, ne na ulici. Toda naš reporter je vljuden. Takoj vam bo dokazal. Zgodilo se je nekega, ne preveč lepega junijskega dne, ko je deževalo kakor dežuje v Ljubljani. Deževalo je in ljudje so hodili po cestah z odprtimi dežniki. Reporter je pa ugotovil, da dežnika sploh nima. V dežnikarski Ljubljani pa brez dežnika! Pri nas vendar prodajajo dežnike vsaj v vsaki drugi trgovini. Zgodilo se je torej, da je reporter kupil dežnik, saj veste, da si želi vsak svoje lastne strehe. V trgovini je ugotovil, da ne kupuje dežnika sam. Postregli so mu z vsemi predpisanimi pokloni in hvalnicami svojemu blagu. Potem je bilo treba dežnik samo odpreti in zajadrati z njimi po dežnikarski in deževni Ljubljani. Toda kdor se ni rodil z dežnikom kakor pristni Ljubljančan, naj ne motovili z njim na naših ulicah! Hoditi z odprtim dežnikom pri nas po ulicah je pač mnogo večja umetnost, kakor če se razkazuje s svojim dežnikom plesalec na vrvi. Vsak pač ne more biti virtuoz, da bi obvladal vse bravure čudovitega sabljanja z dežnikom, da bi lovil ravnotežje, branil svoj klobuk in oči in hkrati še obvaroval dežnik vseh nesreč. Nekajkrat se ti sicer posreči zamahniti, da nikogar ne oplaziš in da te vsaj preveč ne oplazijo, toda ko naperi svoje rapirje proti tebi hkrati več dam ter te obkolijo, da ti zastane sapa ne kaže drugega, kakor da dvigneš roke, seveda z dežnikom vred, kolikor mogoče visoko. Tako je napravil reporter, pa sunil z novim dežnikom v neki pločevinasti izvesek, presekal dežnik, da se je takoj prismejalo skozi deževno ljubljansko nebo. Glej, dežnik! Ecce, marela! Prispodoba minljivosti in dokaz da si bil vljuden ter nisi hotel prezkušati trdnosti dežnika raje na glavah!

Zdaj pa pojdimo pogledat barometer... in ko pojdeš mimo izložbe z dežniki, povesi oči in ne spominjaj se Cankarjevih blagoslovov Ljubljani.

Izpred okrožnega sodišča

Obsojeni zaradi vloma in razprodajanja ukradenih stvari — Vlomilec je odnesel ur in dragocenosti za 43.380 lir

Ljubljana, 10. junija.

Pred malim kazenskim senatom okrožnega sodišča je bila v torek razprava proti štirim mladeničem, ki jih je državno tožilstvo obtožilo krivde za vlom v stanovanje nekega urarja in razprodajanja ukradenih stvari. Drzno izvedena tatvina je prinesla glavnemu obtožencu za 43.380 lir plena, ki je v glavnem sestojal iz ur — bilo jih je okoli 60 —, verižic, brošk, zapestnic, uhanov, fotografskega aparata, sintetičnih kamnov in drugih predmetov. Drugi obtoženec je bil obtožen kot pomočnik prvoobtoženega vlomilca, tretji in četrti pa, da sta sprejela od prvoobtoženega nekaj ukradenega blaga in ga prodajala.

Razprava, ki so ji prisostvovali samo starši prizadetih mladeničev, je bila za jurista in vzgojitelja zelo poučna. Pokazala je, da so fantje v starosti 16 do 19 let v največji nevarnosti, da zaidejo na stranpota. V tej starosti običajno izgube spoštovanje do očetove ali materine avtoritete, zbujajo se jim naivne pretirane želje po samostojnosti in uveljavljanju, želje po lagodnem življenju, ki bi jim nudilo veliko sredstev brez resnega dela. Glavna obtoženca sta zrasla oba v okolju, ki jima je nudilo vse, kar je mlademu človeku potrebno za nemoteno posvečanje učenju in uspešni dovršitvi šole. O kakršnem koli pomanjkanju ni govora.

In vendar sta oba zašla. Eden celo že tako daleč, da je bržkone izgubljen za pošteno življenje. Glavni obtoženec v včerajšnji razpravi je bil že pred dvema letoma zaradi številnih vlomov obsojen na dve leti strogega zapora. Lani mu je bil z amnestijo del kazni odpuščen. Nekaj časa je strogo nadzorstvo očeta zaleglo, letos v marcu pa je zopet odpovedal, omrežil je nekega slučajnega znanca in ga pregovoril, da mu je pomagal pri izvršitvi vloma. Ta njegov pomočnik si bo najbrže temeljito zapomnil, kdaj je prišel z njim v stik. Vse do tega usodnega trenutka se je lepo vedel, v šoli izdeloval vedno z dobrim uspehom in so ga imeli profesorji zaradi vzornega vedenja radi. Sedaj je vse to zapravil in le po naklonjenosti sodnikov, ki so upoštevali, da še ni bil nikoli kaznovan, ter so mu milostno hoteli omogočiti, da se popravi, mu ne bo treba v zapor.

V začetku marca se je pri urarju F. H. oglasil neki mladenič. Izjavil mu je, da mu je njegov znanec povedal, da izvrstno izdeluje prstane in da bi si tudi on dal rad izdelati tak prstan. Zlatar mu je rekel, da mu je pripravljen postreči, prinesti mu pa mora zlato. Fant je obljubil, nato pa se je zanimal za zapestne ure, ki mu jih je urar, nič hudega sluteč, rade volje razkazal. Preden je odšel, ga je obiskovalec še vprašal, kdaj ga za gotovo najde doma, da ne bo hodil zaman. Urar mu je povedal, kdaj je odsoten.

Vse to je potem drugoobtoženi iz včerajšnje razprave povedal prvoobtoženemu. Drugoobtoženi pa je prvemu celo narisal načrt stanovanja in sob. Prvoobtoženi se je nato popoldne okoli 17. ure podal v dotično hišo, počakal v veži, da je urar odšel, vlomil in odnesel prav vse, kar je našel vrednot. Celo več 1000dinarskih bankovcev se je polastil. Plen je odnesel na promenado, kjer je našel drugoobtoženca. Šla sta v Tivoli, kjer mu je pokazal, kaj vse je odnesel. Pri nekem trgovcu sta kupila tri večje aluminijaste škatle, napolnila jih z urami in drugimi ukradenimi dragocenostmi ter vse skupaj skrila. Čez nekaj dni je prvoobtoženi razpolovil tatinski plen, polovico obdržal zase, polovico pa dal svojemu tovarišu. Iz svoje polovice je prvoobtoženi dal nekemu svojemu znancu, ki je z njim skupno izvršil že prej neki vlom, 21 ur v prodajo, drugemu pa dve in še nekaj drugih predmetov.

Ukradeni urar je prišel domov šele drugo jutro, ker je prenočil pri svojih sorodnikih. Ko je videl, da je okraden, je takoj zasumil, da mora imeti prste vmes mladenič ki je bil prejšnje dopoldne pri njem. Ker pa je drugoobtoženi prišel, kakor sta se domenila drugega dne ponovno k njemu — rekel mu je, da ne more naročiti izdelave prstana, češ da sta se s stricem skregala in mu ne da zlata — ga že ni skoro več sumil. Mislil si je namreč, da ne bo imel poguma priti k njemu, če je storilec.

Nekaj dni je marljivo iskal druge sledove, vendar vse brez uspeha. Začel je znova misliti na drugoobtoženega, posebno, ker se ga je ta očitno izogibal in ga niti ni hotel pozdraviti. Naročil je svojemu prijatelju, naj opazuje drugoobtoženca. Morda bo pokazal kakšno novo zapestno uro. Misel je bila pravilna. Že čez nekaj dni se je drugoobtoženi pojavil na sprehajališču z novo uro, ki jo je urar po opisu spoznal za svojo. Šel je s prijateljem na promenado. Ustavila sta drugoobtoženega. Med razgovorom ga je oškodovanec nenadoma prijel za roko in ga vprašal, koliko je ura. Drugoobtoženi je, čim je videl, da je oškodovanec videl svojo uro, zelo prebledel. Skušal ga je pregovoriti, da bi mirno uredila zadevo. Ker pa mu ni mogel dobaviti vseh stvari, je oškodovanec prijavil odkritje policiji, ki je kmalu nato polovila tudi druge: vlomilca in razpečevalce.

Na razpravi sta prvoobtožena valila glavno krivdo drug na drugega. Vendar je bilo jasno, da je prvoobtoženi tisti, ki je bil spiritus agens drznega početja. — Tretji in četrti obtoženec sta se zagovarjala, da sta bila mnenja, da je prvoobtoženi dobil ure iz Nemčije v razprodajo in da nista vedela, da so ukradene.

Razprava je trajala skoro tri ure. Senat je po njenih presledkih spoznal vse štiri obtožence za krive in jih obsodil: prvega po §§ 314, 316 kz na 3 leta robije, drugega po §§ 34, 314, 316 kz na 6 mesecev strogega zapora, pogojno za dobo 5 let, tretjega po § 333-II, 2 na 5 mesecev strogega zapora in 50 lir denarne kazni in črtetega na 1 mesec in 15 dni strogega zapora in 50 lir denarne kazni, pogojno za dobo 2 let. Tretji obtoženec je dobil nepogojno kazen, ker je v povratku. Za prvega obtoženca je senat preklical tudi lansko amnestijo in bo moral iz tega naslova presedeti še 8 mesecev in 22 dni. — Prvoobtoženi se je pritožil proti previsoki kazni, drugi pa so kazni sprejeli.

54letna nepoboljšljivka

Marija Brodnikova, ki je stara že 54 let, se je rodila v Meranu, pristojna pa je na Ježico. Državni tožilec jo je obtožil tatvine para močnih moških čevljev in ženske spalne srajce. Zalotili so jo, ko je te predmete prodajala v Bujasovem vinotoču. Ko so jo vprašali, kje jih je dobila, je odvrnila, da ji je oboje izročil neznan moški v prodajo. Kako se imenuje, ni vedela povedati, niti ga ni mogla podrobneje opisati.

Varnostni organi so zato zaslutili, da je Brodnikova stvari nekje ukradla. Poizvedbe po neznanem oškodovancu pa niso prinesle uspehe. Tako se je obtožnica glasila, da je Brodnikova ukradla navedene stvari neznanemu lastniku.

Obtoženka je tatvino zanikala in vztrajala pri svojem zagovoru. Zagovarjala se je, da ji ni treba krasti, ker ima stanovanje in hrano v cukrarni. Ko se je sodišče obrnilo na mestno občino za podatke, je zvedelo, da je Brodnikova v resnici nekaj časa brezplačno stanovala v cukrarni, nikoli pa ni tam jedla. Poročilo je pristavljalo, da se vedno klati okrog, berači in pijančuje.

Tudi kazenski list ni bil za Brodnikovo priporočljivo spričevalo. Samo zaradi tatvin je bila že več kot 13krat kaznovana. Prav na podlagi njenega kazenskega lista in izpovedi mestne občine je senat obtoženko okrivil po obtožnici in jo obsodil po § 315 kz na 3 mesece strogega zapora. Upošteval je da je v povratku, ker je bila lani v avgustu obsojena na 4 mesece strogega zapora.

SPORT

Razpis lahkoatletskega prvenstva

Lahkoatletska zveza razpisuje moško klubsko prvenstvo, ki bo 20 t. m. na Hermesu

Ljubljana, 10. junija.

Lahkoatletska zveza v Ljubljani razpisuje moško klubsko prvenstvo na dan 20. junija.

Tekmovanje bo na sportnem igrišču Hermesa v Sp. Šiški. Zbirališče tekmovalcev, razdelitev številk in poziv je ob 9. Tekmovalci, ki se pozivu ne odzovejo, ne bodo pripuščeni k tekmovanju.

Program je naslednji:

Ob 9.30: 100 m predtek, skok v višino;
ob 10: met krogle, 400 m predteki;
ob 10.30: 100 m finale, met kopja;
ob 11: 400 m finale, skok v daljavo, met diska;
ob 11.30: 1500 m finale.

Prijave sprejema zveza do 18. junija do 18. ure na Bleiweisovi cesti 1a v svojem tajništvu. Prijavnina znaša 1 liro na atleta in panogo.

Vsak atlet sme startati v največ dveh panogah.

Tekmovanja se lahko udeleže atleti, ki so člani kluba, včlanjenega v lahkoatletski zvezi ter imajo sportno izkaznico.

Po pozivu prejmejo zastopniki klubov tekmovalne številke za svoje atlete ter jih morajo vrniti zvezi po končanem tekmovanju. Za vsako številko, ki bi se izgubila, se mora plačati 3 lire.

Za primere, ki niso določeni v tem razpisu, so merodajna pravila lahkoatletske zveze.

Morebitne pritožbe radi tekmovanja se morajo oddati vrhovnemu sodniku na mestu, to pa največ 15 minut po končanem tekmovanju ob priložitvi takse 25 lir, ki se vrne, ako bi bilo pritožbi ugodeno.

Lahkoatletska zveza ne odgovarja za poškodbe, ki bi jih mogli dobiti tekmovalci ali ostali pred, med ali po tekmovanju.

Po tretjem kolu rezervnega prvenstva

Poleg obširnejšega poročila o vsakokratnih prvenstvenih tekmah prvega in drugega razreda smo zadnje tri nedelje zabeležili še precej drugih rezultatov domačih tekem. Začelo se je prvenstvo rezerv in mladine. V prvem sodeluje 8 moštev v drugem pa 7, kar kaže, da imajo najboljši ljubljanski klubi dovolj izbire igralcev in naraščaja. Kakovosti teh seveda še niso najidealnejše, o čemer pričajo tekme same, ki se redko dvignejo na višji nivo.

Danes bomo zabeležene rezultate dosedanjih tekem uredili v razpredelnico, da bo položaj bolj jasen. Bavili se bomo zaenkrat samo s prvenstvom rezerv. V tem sta bili v treh nedeljah odigrani dve kompletni koli. Vsa nastopajoča moštva so odigrala po dve tekmi in se že počasi oblikuje vrstni red.

V obeh nastopih sta doslej zmagali edinole rezervi Žabjaka in Ljubljane. Ker je Ljubljanina rezerva imela težja nasprotnika, je njen količnik slabši in tako vodi v tabeli zaenkrat Žabjak. Po eno tekmo so dobile in po eno izgubile rezerve Mladike, Korotana, Viča in Marsa, obe tekmi pa sta zgubili rezervi Hermesa in Tobačne tovarne. Moštvo slednje je utrpelo dva visoka poraza. Proti Mladiki 0:10 in proti Žabjaku 2:10. Tri tekme so se končale z zmago oziroma porazom 2:1, dve 4:2 in ena 2:0.

Razpredelnica izgleda po nedeljskih tekmah takole:

Žabjak	2	2	0	0	14:4	4
Ljubljana	2	2	0	0	4:2	4
Mladika	2	1	0	1	12:4	2
Korotan	2	1	0	1	5:4	2
Vič	2	1	0	1	4:4	2
Mars	2	1	0	1	3:3	2
Hermes	2	0	0	2	1:4	0
Tob. tovarna	2	0	0	2	2:20	0

Zaradi večjega števila sodelujočih moštev kaže, da se bo to prvenstvo razvijalo prav zanimivo. Med njimi je dovolj izenačenih sil, tako da bo boj za končno zmago nedvomno ogorčen. Kakor prvenstvo prvega in drugega razreda, se bo sedaj tudi prvenstvo rezerv nadaljevalo v nedeljo 20. t. m., ko bodo odigrane tekme: Mars—Mladika, Vič—Ljubljana, Korotan—Tobačna tovarna in Žabjak—Hermes.

Žižkova zmaga v Salernu

Iz »Gazzete dello Sport« povzemamo:

Tudi letos so želeli marljivi voditelji kluba Rari Nantes v Salernu nuditi salernitanskim športnikom dan zdrave propagande. Organizirali so s popolnostjo, ki jih odlikuje, tretjo plavalno »traversato« Salerna. Bleščeče sonce je pozdravilo najboljše plavalce iz vse Italije v ogorčeni borbi za zmago; od pomola Pennelo do trga Costanzo Ciano, kjer je bil cilj, je velika množica športnikov tvorila špalir tekmovalcem. Še enkrat je izredni Žižek dominiral, tekmujoč sam zase. Ognio in Guariglia pa sta se borila na vsej progi v dvoboju, ki je vse navdušil.

Organizacija je bila odlična. Takoj po tekmi je zvezni tajnik obdaroval zmagovalca in moštvo Rari Nantesa iz Salerna za zmago v oceni moštev. Vrstni red je bil naslednji:

1. Branko Žižek (S. S. Bruno Mussolini, Rim) 16:13, 2. Geminio Ognio (Mornarica) 17:40.5, 3. Matteo Guariglia (Rari Nantes Salerno) 17:40.6, 4. Pigorini (S. S. Bruno Mussolini) 18:30.6, 5. Nicola Sole (Rari Nantes, Napoli).

*

— **SK Žabjak.** V petek 11. t. m. bo ob 19.15 v klubski sobi pri Lozarju v Rožni ulici sestanek odbora, katerega se morajo udeležiti vsi odborniki. Zadel sigurno. V nedeljo in ponedeljek nastopi naša mladina na mladinskem turnirju na igrišču Hermesa. Pričetek v nedeljo ob 9.30 in ponedeljek ob 16.

Večja poraba vode

Ljubljana, 9. junija

Po pravilniku za občinsko vodarino ima vsako stanovanje z nad 380 L cenjeno letno najemnino na razpolago 600 litrov vode na dan, ki je že plačana z davščino — vodarino. Ta množina ustreza 150 litrov vode na dan na osebo, kar je popolnoma dosti za normalne potrebe. Če pa prebivalci hiše porabijo več vode, jo morajo plačati posebej. To določa tudi § 7 pravilnika za vodarino, ki se glasi: »Povračilo plačane vodarine kakor tudi pristojbine za dejansko potrošeno vodo more vsak posestnik zahtevati od svojih najemnikov, če ni med njimi drugega dogovora.«

Pri večini primerov je ugotovljeno, da je nastala večja poraba vode le zaradi malomarnosti tistih gospodarjev ali najemnikov, ki puste pri pokvarjenih pipah vodo odtekati cele mesece, predvsem pa pri straniščih. Znano je, da hišni gospodarji pozimi zaradi mraza regulirajo straniščne odtoke, potem pa jih kaj radi pozabijo zapreti o pravem času. Sploh se pri večini primerov opaža večja poraba vode zaradi odtekanja vode v straniščih.

Zato svetujemo vsem gospodarjem, naj vsaj trikrat na leto sami ali po koncesioniranem instalaterju pri strankah v hišah pregledajo vse vodovodne naprave, pipe in stranišča, to pa posebno pred zimo, po končani zimi in vsaj še enkrat med letom, da se izognejo neprijetnostim plačila za večjo porabo vode. Pri pipah je treba izmenjati tesnila, pri straniščnih rezervoarjih pa je tudi važno, da so tako imenovani sedeži pod tesnilom gladki, da se voda popolnoma zapira.

Prav tako svetujemo najemnikom stanovanj, naj se v lastnem interesu ravnajo po teh navodilih in naj tudi oni sodelujejo s hišnim gospodarjem.

Če se bolo stranke in hišni posestniki ravnali po teh navodilih, gotovo po navadnih stanovanjskih hišah ne bo večje porabe vode. Sicer pač ni drugega zdravila kakor — plačilo.

Po hišah, kjer so obrtni prostori kakor gostilne, fotografski ateljeji, brivnice in podobni obrati, je razumljivo, da je vedno večja poraba vode. Samo ob sebi je umevno, da jo mora plačati tisti najemnik-obrtnik, če ni drugega dogovora. Pri večjih porabah se lahko namesti poseben vodomer, kar pri upravi mestnega vodovoda oskrbi koncesionirani vodovodni instalater.

Če vodomer kaže izredno veliko porabo vode, uprava mestnega vodovoda opozori lastnika hiše, naj pregleda hišne vodovodne instalcije. Za primere počenih cevi so koncesionirani instalaterji dobili natančna navodila za postopek, da lahko potem hišni posestnik prosi za delni odpis vode, ki je stekla brez njegove krivde.

Vsa pojasnila vodovodnih zadev lahko posestniki dobe pri upravi metsnega vodovoda na Krekovem trgu št. 1a, II. nadstr., vsak delavnik med uradnimi urami od 10. do 12. ure.

Ob nepričakovanih poškodbah, ko bi hiši pretila večja škoda, pa je tudi ponoči vedno na razpolago dežurni monter v delavnici mestnega vodovoda v pritličju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10.

Spodnja Štajerska

— **Dva celjska slikarja razstavljata.** Društvo štajerskih umetnikov in prijateljev umetnosti, podružnica v Mariboru, je priredila v gornjih prostorih trgovine z umetninami Karbeutz razstavo akvarelov in olj dveh spodnještajerskih slikarjev Antona Klingerja in Floriana Schuka. Klinger je razstavil 16 del, večinoma akvarelov, Schuka pa 10 manjših zelo ljubkih akvarelov.

— **Ljudski koncert v Celju.** Urad za ljudsko prosveto v štajerskem Heimatbundu je priredil v soboto zvečer v Celju ljudski koncert, na katerem sta nastopila celjski simfonični orkester in moški pevski zbor, kot solista pa Hedi Hinker.

— **65 let v eni službi.** Leta 1878 je prišla 12 letna Apolonija Tepež v službo k trgovcu Berlizgu v Rogatcu. Apolonija je kmečka hči iz okolice Rogatca. Še zdaj je v isti službi, čeprav je stara že 77 let in še vedno v najlepšem redu vodi svojemu gospodarju gospod'njstvo. Vzgojila je tri pokolenja, in še zdaj ne misli na to, da bi nehala delati.

— **Kulturni teden štajerskega Heimatbunda.** V nedeljo je bilo v zveznem vodstvu v Mariboru posvetovanje Urada za kulturo, ki so bili nanj povabljeni vodje kulturnih uradov iz vseh okrožij. Vodja kulturnega urada v Zveznem vodstvu Taufar je med drugim obvestil zborovalce o pripravah za kulturni teden štajerskega Heimatbunda, ki bo prirejen v septembru.

— **Dve nesreči.** 67 letnega Leopolda Garba iz okolice Ribnice na Pohorju je povozil tovorni avto. Zadobil je težje poškodbe na glavi in levi roki. 3 letni Franc Kette iz Podbrežja pri Mariboru se je sukal okrog konja, vpreženega v voz. — Kar je konj brcnil otroka v glavo. Oba ponesrečenca so prepeljali v bolnico.

Predsednik izpitne komisije za profesorske izpite

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

G. dr. Rihard Zupančič, redni profesor na univerzi v Ljubljani, se imenuje za predsednika stalne izpitne komisije za opravljanje profesorskih izpitov v Ljubljani za dobo do 15. oktobra 1944-XXII.

Ribarski okraj Bokalce samosvoj ribarski okraj

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Ribarski okraj št. 42. Bokalce se proglaša za samosvoj ribarski okraj z istim nazivom. Ribarsko društvo v Ljubljani se prizna za lastnika v prejšnjem členu navedenega ribarskega okraja, pravico samostojnega ribarjenja v tem okraju pridobi ko poteče sedaj veljavna zakupna pogodba, t. j. z dnem 1. julija 1946-XXIV.

Razpust upravnega odbora Kmetijske zadruge v Kočevju

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odloča: Upravni odbor kmetijske zadruge v Kočevju se razpušča. Za izrednega komisarja navedene zadruge se imenuje z nalogo, da izvede njeno likvidacijo rag. Umberto Tosoni, z vsemi pravicami, ki sta jih imela redna uprava in skupščina.

Izredni komisar občine Kostanjevica

Na temelju čl. 3. Kr. ukaza z zakonsko močjo z dne 3. maja 1941-XIX. št. 291 in v spoznanju, da je treba pristopiti k izmenjavi izrednega komisarja občine Kostanjevica g. Likarja Josipa, je Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odredil:

g. Jelšnik Ludovik pok. Franca je imenovan za izrednega komisarja kostanjeviške občine v nadomestilo g. Likarja Josipa.

Civilni komisar v Novem mestu je pooblaščen, da izvrši pričujočo naredbo.

Ljubljana, 7. junija 1943-XXI.

Visoki komisar **Emilio Grazioli.**

Razstava umetnosti, navdihnjene po sportu

Na pobudo CONI-a bo v soboto, 12. t. m., v Jakopičevem paviljonu otvorjena zanimiva umetniška prireditev, in sicer prva pokrajinska razstava umetnosti, navdihnjene od sporta.

V zvezi s to prireditvijo so bili povabljeni umetniki, naj podajo slikovno in plastično tolmačenje sportne vežbe v vrhunskem trenutku ali njenega bojevniškega izraza. Sportno življenje nudi obširno polje za primere in izkustvo, kako se v barve ali v plastične oblike prenesejo sportni pojavi, tako da se odkrivajo nova področja umetniški delavnosti, istočasno pa tvorijo učinkovito propagando za sport.

Na poziv prireditvenega odbora so se umetniki naše pokrajine odzvali kljub težkočam in novosti teme z znatno dobro voljo ter smo prepričani, da bo imela razstava tudi s stališča kakovosti odličen uspeh.

Obenem z umetniško razstavo bo otvorjena tudi razstava propagandnega letaka za tujski promet, ki jo prireja pokrajinska delegacija za tujski promet.

— **Nobenih peronskih kart za binkošti.** Uprava nemških državnih železnic je odredila, da se zaradi velikega prometa med binkoštmi ne bodo smele izdajati nobene peronske karte. Prepoved bo veljala od 11. do 16. t. m.

— **Novi grobovi.** V Teznu pri Mariboru je umrla hčerkica pekovskega pomočnika Erika Draksler, v Sp. Brežicah Julijana Letona, stara 33 let, v Podvincih pa Martin Petrovič, star 11 let.

— **Ljudski oder v Sv. Lovrencu na Pohorju.** V krajevni skupini Sv. Lovrenc na Pohorju se je organiziral Ljudski oder, ki stopi v soboto prvič pred javnost. Uprizorjena bo kmečka Hans Dengelova veseloigra »Der Lausbua«.

— **Gostovanje štajerskega ljudskega odra v Svečini.** V soboto je gostoval štajerski oder iz Graza v Svečini. Uprizorili je Hans Bauerjevo veseloigro »Tolažnik vdov«.

— **Smrt zaslužnega občinskega nameščenca.** V Rogaški Slatini je umrl po težki bolezni občinski nameščenec Rudolf Verbošek, star 63 let. Vzorno je vodil urad za zamenjavo nakaznic. Umrl je v bolnišnici v Celju in njegovo truplo so prepeljali v Rogaško Slatino.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: četrtek, 10 junija: Bogumil, Marjeta Škotska.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Praga — zlato mesto.

Kino Sloga: »Via delle 5 lune« ali »Stranpota ljubezni«.

Kino Union: Od Apeninov do Andov.

Razstava akvarelov Bruna Vavpotiča v Obersnelovi galeriji, odprta od 8. do 12. in od 14. do 18.

DEZURNE LEKARNE

Danes: dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Iz Hrvatske

— **Predavanje zagrebškega profesorja v Grazu.** Na povabilo graške univerze je predaval v ponedeljek pred graškim občinstvom rektor visoke pedagoške šole v Zagrebu dr. G. Šamšalović o tem, kako se zrcalijo hrvatsko-nemški stiki v jeziku in pesništvu.

— **Popravilo obutve siromašnim slojem.** Po vseh večjih hrvatskih mestih so bile urejene posebne popravljalnice obutve, v katerih se bo popravljala obutev siromašnih slojev brez dovoljenj in kuponov.

— **Zgraditev silosov in gnojišč z državno podporo.** Glavno ravnateljstvo za poljedelstvo v ministrstvu narodnega gospodarstva je sklenilo podpreti akcijo za gradnjo silosov in gnojišč. Prej je dajala država v ta namen državne podpore. Ker so pa nastale težkoče v nakupu cementa v svobodni trgovini, bodo letos prosilcem zagotovljene in nabavljene določene količine cementa na državne stroške in sicer do polovice, drugo polovico bodo pa morali plačati prosilci sami, kakor tudi prevozne stroške.

DNEVNE VESTI

— **Knjiga »Govorim z Brunom« prevedena v portugalščino.** Znana Mussolinijeva knjiga »Govorim z Brunom«, ki so jo prevedli že v mnoge jezike, je sedaj izšla tudi v portugalščini. Portugalsko časopisje ji posveča tople članke in poudarja njen pomen.

— **Smrt časnikarja.** V Bariju je v nedeljo umrl v starosti 58 let cav. velikega križa Raffaele Gorjux, ravnatelj »Gazzette del Mezzogiorno«, ki je začel svojo časnikarsko kariero pri »Gazzetti di Puglia«. Kasneje je v svoji podjetnosti začel izdajati tudi posebno izdajo »Gazzette del Mezzogiorno« v albanskem jeziku »Gazeta Sqipetare«. Pokopali so ga ob častni udeležbi njegovih stanovskih tovarišev in prebivalstva.

— **Smernice za delo odbora za vojni film.** Pod predsedstvom ministra za ljudsko kulturo Polverellija se je sestal v Rimu odbor za vojni film. Na sestanku se je razpravljalo o uspehih dosedanjih vojnih filmov in o poti, ki jo mora nastopiti filmska industrija na tem področju v bodoče. Minister se je sestal tudi s filmskimi kritiki in jim razložil svoje mnenje o pravicah in dolžnostih kritike, ki je lahko tudi sama zase umetnost.

— **Sestanek proračunske komisije.** Pod predsedstvom Suvicha se je v Rimu sestala splošna proračunska komisija zbornice fašijev in korporacij. Sodeloval je državni podtajnik ministrstva financ Giampietro Pellegrini. Razpravljali so o novem zakonskem načrtu hipotekarnega davka. Komisija je razen tega odobrila še nekaj drugih od vlade predloženih ji ukrepov.

— **Rino Alessi v Firencah.** V torek je bil v Firencah plenarni sestanek predstavnikov vseh proizvajalnih sil firenške pokrajine. Politični govor je imel državni svetnik Rino Alessi, ki je govoril o vzrokih italijanskega odpora in o visokem poslanstvu Italije v tej vojni za našo civilizacijo. Poslušalci so sledili govorniku z največjo pozornostjo in ga pogosto prekinjali z največjim odobravanjem.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« kos 46. z dne 9. junija 1943-XXI. objavlja spremembo predpisov za promet in javne obrate v Kočevju, imenovanje predsednika stalne izpitne komisije za opravljanje profesorskih izpitov v Ljubljani, proglasitev ribarskega okraja Bokalce za samosvoj ribarski okraj, razpust upravnega odbora Kmetijske zadruge v Kočevju in začasna ustavitev tednika »Domoljub«.

— **Iz trgovinskega registra.** V trgovinski register je bila vpisana javna trgovska družba Čefuta-Rajer, trgovina z lesom. Obratni predmet nakup in prodaja ter izvoz vsakovrstnega lesa in drv. Družbenika: Čefuta Valentin, trgovec z lesom v Logatcu št. 5 in Rajer Boris, posestnik in trgovec v Logatcu št. 37. — Pri Splošni maloželezniški družbi d. d. v Ljubljani se izbrišejo člani upravnega sveta, Mencinger Anton, banski svetnik, dr. Ažman Josip, odvetnik, inž. Hrovat Alojz, vseučiliški profesor, Kralj Ivan, trgovski poslovodja, Mašič Pavel, železniški kontrolor, Bahovec Josip, trgovec, Dermastia Karel, profesor, Miklavec Franc, ravnatelj, Škof Rudolf, profesor, Krivina Ivan, poslovodja, vsi v Ljubljani, vpišejo pa se novi člani upravnega sveta: dr. Salvatore Tranchida, generalni inspektor in podžupan v Ljubljani kot predsednik, dr. Kralj Alojzij in dr. Samec Maks, vseučiliška profesorja v Ljubljani.

— **Dva zaslužna dajalca krvi.** Dajanje krvi je v sedanjih dneh zelo zaslužno delo, saj je le na ta način mogoče marsikateremu ranjencu rešiti življenje. Prvenstvo med darovalci krvi nedvomno pripada 45-letnemu Camillu Burloniju iz Pavie, ki sedaj služi kot sanitejec v svojem rodnem mestu. Prestal je že 335 transfuzij in oddal 115 litrov krvi. Uspelo mu je, da je daroval kri za ranjence v nekem mesecu celo 5 krat. Največ krvi, ki so mu jo odvzeli v enem dnevu, je bilo 1150 gramov. Z njim tekmuje v tej plemeniti požrtvovalnosti Giuseppe Varesi, ki je oče 10 otrok. V 245 transfuzijah so mu doslej odvzeli že 100 litrov krvi.

— **S pastjo je ujel velikega orla.** Iz Buere v dolini Ossole poročajo, da je tamkaj znan lovec ujel velikega orla s pomočjo močne železne pasti. Ujeti ptič se je srdito branil in ga je moral lovec ustreliti, da se mu je lahko približal. Z razpetimi krili meri roparica nad dva metra. V bližini je imela gnezdo, v katerem je varovala svojega mladiča. Tega sedaj vzgaja in hrani lovec na svojem domu.

— **Strela ubila mladenko.** V Concordii Sagittarii je nabirala 17-letna Ida Fontanei s svojo tovarišico Ano Valerio mrvine veje. Med delom ju je presenetila nevihta in zatekli sta se pod murvo z gostim vejevjem. Kakor se rado zgodi, je med nevihto treščilo prav v drevo, pod katerim sta vedrili. Strela je Fontaneiovo ubila, Valerievo pa tako ožgala, da so jo morali prepeljati v bolnišnico, kjer se bori s smrtjo.

— **Pošten šofer.** Milanski šofer Giacomo Bue je našel po neki opravljeni vožnji v svojem avtomobilu aktovko, v kateri je bilo razni hvrednot za več kot 100.000 lir. Nesel je aktovko takoj v milanski občinski ekonomat, ki je izročil izgubljene stvari lastniku. Da se je ta zelo razveselil šoferjeve poštenosti, nam ni potrebno še posebej poudarjati.

— **Nesreče.** V zadnjih dneh so iskali v ljubljanski bolnišnici zdravniško pomoč naslednji ponesrečenci: Štiriletna hči posestnika iz Račne, Danica Kastelic, si je pri padcu zlomila levico. — Ivana Bučarja, 18-letnega delavca iz Pijave gorice, je podsul gramoz; Bučar ima hude notranje ranitve. — Katarina Božič, 77-letna zasebnica iz Ljubljane, je pri obiranju lipovine padla z lestve in se ranila na glavi. — Mirka Watzaka, 59-letnega upokojenega uradnika iz Ljubljane, je pred glavnim kolodvorom podrl tramvaj; ponesrečenec je ranjen na glavi in rokah. — F. Fatur, 34-letni delavec iz Dobrove, se je ranil na desni nogi.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO UNION

Odličen film po splošno znani pripovedki mladinskega pisatelja **E. De Amicisa »Srce«**

Od Apeninov do Andov

Dečka, ki išče po Ameriki svojo mater, izvrstno podaja mladi **Cesare Barbetti**

Predstave ob delavnikih: ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri; ob nedeljah in praznikih: ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30 uri

KINO SLOGA

Za mladino vstop prepovedan!

Film o poštenem delu, nereelnih trgovskih poslih, čisti ljubezni in omahljivosti

Via delle 5 lune

Stranpota ljubezni

V glavnih vlogah: Luisella Beghi, Andrea Checchi, Olga Solbelli. — Dokumentarij: Ritorno ali Vittoriale. Radi velike dolžine filma predstave ob 14, 16.15 in 18.30.

KINO MATICA

Film v najkrasnejših prirodnih barvah! — Najsijajnejši uspeh evropske filmske produkcije! Čudoviti posnetki »zlate« Prage! — Tragična zgodba deklice, ki jo je pogubilo velemesto! **Češki narodni plesi in prizori iz »Prodane neveste«**

Praga — zlato mesto

V glavni vlogi **Kristina Söderbaum**

Predstave ob: 15., 17. in 19.15 uri

IZ LJUBLJANE

—lj **Vreme se ne ozira na vremenske reke.** Zdaj se je zopet lepo izkazalo, da z vremenskimi reki ni mogoče do živega vremenskim skrivnostim. Vsa vremenoslovska veda pogosto ne more napovedovati vremena za dva dni, po vremenskih rekih pa bi bilo mogoče dognati celo, kakšno bo vreme 40 dni! Zakaj bi naj bilo vreme lepo, če je bil lep Medardov dan, 40 dni in zakaj natančno 40 dni, je skrivnost, vlasti še po dežju, ki smo ga dobili v pretekli noči. Zračni tlak je močno popuščal včeraj ves dan in tudi davi se še ni menda ustalil, čeprav so se začeli trgati oblaki ter smo upali, da ne bo več lilo. Včeraj popoldne je pihal jug. Bilo je ves dan precej močno oblačno. Maksimalna temperatura je kljub temu znašala 21.2°. Minimalna temperatura je bila davi sorazmerno visoka, znašala je 13.7°.

—lj **Drugi nastop maturantov državne klasične gimnazije.** Občinstvu toplo priporočamo ogled antične tragedije »Kralj Oidipus«, ki jo bodo uprizorili maturanti državne klasične gimnazije v petek 11. t. m. ob 19. v frančiškanski dvorani. Prva uprizoritev je žela pred razprodano hišo lep uspeh. Pokažimo, da znamo ceniti prizadevanje naše mladine in podprimo plemeniti namen predstave, saj je čisti dobiček namenjen podpori revnih dijakov. Predprodaja vstopnic je v trgovini Sfiligoj v Frančiškanski ulici po znižanih cenah od 15 lir navzdol.

—lj **Na koncertu Ljubljanskega komornega tria,** ki bo jutri ob ½8. uri zvečer v veliki filharmonični dvorani, bomo slišali poleg Beethovna in Pizzettija tudi Dvořakov veliki klavirski trio »Dumky«. Ta trio je bil prvič izvajan, dne 11. aprila 1890. leta v Pragi na večeru, s katerim je Meščanska beseda počastila Dvořakovo imenovanje za častnega doktorja češke univerze. »Dumky« op. 90 ima pet stavkov in celotno delo je sestavljeno iz šest različnih motivov, ki so instrumentalno sijajno napisani. Tudi to delo je prineslo slavnemu češkemu mojstru svetovno slavo. Na koncert našega tria: Albert Dermelj, Cenek Šedlbauer, Marijan Lipovšek, opozarjamo. Predprodaja v Knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Ljubljana v akvarelu je doživela lep uspeh.** Za slikarsko razstavo Bruna Vavpotiča v zgornjih prostorih Obersnelove galerije na Cesti Arielle Ree vlada med ljubitelji upodabljajoče umetnosti zmeraj večje zanimanje. Lepo število razstavljenih akvarelov je že odkupljenih. — Razstava obsega 36 uspelih akvarelov, in sicer 27 ljubljanskih in 9 drugih motivov. Slikar je verno podal naše mesto. Poleg slik so razstavljene tudi štiri plastike: dve Smerdujevi, ena Goršetova in ena Kotarjeva. Občinstvo opozarjamo, da bo zanimiva razstava odprta samo do 20. t. m. Ogled vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

—lj **Kadar smo naštevali posebnosti ljubljanskega tramvaja,** smo pozabili na četrto železniško progo, ki jo prečka cestna železnica. Seveda ni tu govora o normalni železnici, temveč o mali, industrijski železnici, ki je speljana iz tovarne ob šmartinski cesti čez cesto, tramvajsko progo in njive. Male vozičke vlečejo konji in »vlak« se počasi pomika naprej. Tramvaj ima seveda prednost pred njim. Mali vlak mora namreč počakati, da odbrzi tramvaj mimo, in šele potem prečkati tramvajsko progo.

—lj **Komfortno štirisobno stanovanje** s kopalnico in pritiklinami nujno potrebuje mestna občina ljubljanska. Ker je stvar v javnem interesu važna in potrebna, prosimo lastnike, naj prazna stanovanja ali pa stanovanja, ki bodo izpraznjena v bližnji bodočnosti, takoj javijo magistratnemu predsedstvu na naslov generalnega tajnika.

—lj **Upokojenci** (železničarji, poštarji, orožniki, financarji in drugi), ki so vajeni vsaj nekoliko košnje in drugih poljskih del ter jim je postranski zaslužek potreben, naj se glede prevzema dela in drugih pogojev takoj obrnejo po informacije v pisarno Žegose-Mali gospodar, Gallusovo nabrežje 33 med 8. in 12. uro. S seboj naj prinesejo svojo osebno izkaznico.

—lj **Vpisovanje v tečaj o negi in prehrani dojenčka** se bo vršilo v Higienskem zavodu — oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok (Dečji dom, Lipičeva 3) vsak delavnik dopoldne. Pričetek tečaja bo 15. junija t. l. ob 15.30. Tečaj traja 3 tedne — 12 ur, ter je brezplačen.

—lj **Odlično domačo kuhinjo,** sortirana bela, črna in rudeča vina nudi gostilna »LOVŠIN«, Gradišče št. 13.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; **enotna pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis,** 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano **mleko** v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva,** razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; **mehki** roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **oglje milo,** ki vsebuje 23—27% kisline 4.10 lire za kg

MALI OGLASI

POSTENO DEKLE čedne zunanjosti, starosti 16—18 let, se sprejme v stalno službo kot praktikantinja za boljšo obrt. Plača po dogovoru. Vprašati od 13. do 14. ure: Pirc L., Kotnikova 21-II.

Iz pokrajine Trieste

— **Ducejeve nagrade za dvojčke.** Triestski prefekt je naklonil iz Ducejevega fonda Jakobu Gregorinu ob rojstvu dvojčkov 800 lir, Vascu Griggiu 700 lir in Katerinu Stoccu 700 lir.

— **Zvezni tajnik v Postumii.** Triestski Zvezni tajnik je v torek obiskal fašij v Postumii. Hierarh se je sestal s krajevnim zveznim nadzornikom in z njim razpravljal o raznih krajevnih vprašanjih in zadevah.

— **Prvi letošnji utopljenec.** V triestinskem kopališču Savoia-Ausonia se je kopal tudi 20-letni Josip Rastelli. Nenadoma ga je prijela slabost, kriknil je, nato pa ga je zagrnila voda. V bližini kopajoči se plavalci so takoj pohiteli na pomoč. Potegnili so iz morja Rastellijevo truplo, ki pa ni kazalo nobenih znakov življenja.

— **Otvoritev GIL-ovih kolonij.** V triestski pokrajini bo letos 25 GIL-ovih poletnih kolonij za organizirane otroke. Računajo, da bo preživelo nekaj prijetnih dni počitka in zabave v kolonijah nad 8000 otrok. Pet kolonij bodo oskrbela združenja javnih nameščencev, železničarjev in »Onair«.

— **175-letnica smrti arheologa Winkelmanna.** V torek je minilo 175 let, kar je v Triestu umrl sloviti učenjak, ustanovitelj moderne arheologije in umetnostne zgodovine, kakor tudi vnet pristaš duhovnega sodelovanja Italije in Nemčije G. Winkelmann. Rojen je bil l. 1717 v Stendalu v Prusiji, umrl pa je v Triestu l. 1768. Predstavniki oblasti so skupno s predstavniki raznih kulturnih organizacij položili na njegov grob in spomenik pri Sv. Justu venec.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 10. JUNIJA 1943 XXI.

12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Napolitanske pesmi. 13.00: Napovel časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.25: Prenos iz Nemčije. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Lahka glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.10: Koncert pianistke Marte Bizjak-Valjalo. 17.40: Pesmi in napevi. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Pripombe k dogodkom. 20.40: Orkester vodi dirigent Rizza. 21.20: Koncert izvaja čelist Ettore Sigon — pri klavirju Marijan Lipovšek. 21.50: Koncert Italijanskega kvarteta. 22.30: Predigre in intermezzi znanih oper. 22.45: Poročila v italijanščini.

PETEK, 11. JUNIJA 1943 XXI.

7.30: Operetna glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pesmi in napevi. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Simfonična glasba. 13.25: Radijske pesmi — orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec. — Orkestralna glasba. 14.40: Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Lahka glasba. 17.35: Koncert čelista Adolfa Fantinija. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Radio za družino. 21.05: Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. 21.40: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Valerija Heybal — operna glasba. 22.10: Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. 22.45: Poročila v italijanščini.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 10. jun., ob 18.30: **»Stari in mladi«** Premiera Red Premierski.
Petek, 11. jun., ob 15.: **»Kralj na Betajnovi«.** Izven. Zadnjikrat v sezoni. Znižane cene od 12 L navzdol.
Sobota, 12. jun., ob 18.30: **»Jesen«.** Red B.
Nedelja, 13. junija, ob 18.30: **Stari in mladi.** Izven. Cene od 20 L navzdol.

Opozarjamo na petkovo popoldansko zadnjo uprizoritev I. Cankarjeve drame: »Kralj na Betajnovi«, katere začetek bo ob 15. uri. Veljale bodo znižane cene od 12 lir navzdol.

*

Anton Medved: »Stari in mladi«. Igra v treh dejanjih, ki se godijo na deželi in pokažejo dramo preužitkarja in otroško nehvaležnost. Osebe: Jamnik kmet — Lipah, France, njegov sin — Presetnik, Mica, njegova hči — Starčeva, Meta, hči — Simčičeva, Šepar, zet — Galc, Tine — Verdonik, Alena, snaha — Gabrijelčičeva, Kragelj — Gorinšek, Blaže, ptičar — Bratina, orožnika — Benedičič, Blaž. Režiser: Milan Skrbinšek.

OPERA

Četrtek, 10. jun., ob 18.: **»Vnebovzetje B. D. M.«.** Oratorij. Red Četrtek.
Petek, 11. jun.: Zaprto.
Sobota, 12. jun., ob 18.: **»Tiha voda«.** Operета Izven Cene od 28 lir navzdol.
Nedelja, 13. junija, ob 17.: **Thais.** Izven. Cene od 28 L navzdol.

Dal 7 al 21 giugno vengono emesse due serie di

Buoni del Tesoro quinquennali 5% a premi

di L. 5 miliardi ciascuna

Interessi e premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 97 per ogni cento lire di capitale nominale, oltre interessi 5% dal 15 giugno fino al giorno del versamento; per le sottoscrizioni eseguite dal 7 al 14 giugno vengono invece corrisposti ai sottoscrittori gli interessi 5% dal giorno del versamento fino a tutto il 14 giugno detto.

Le sottoscrizioni vengono eseguite solo in contanti, ma vengono accettate come contante le cedole ammesse in sottoscrizione.

PREMI: ciascuna serie di L. 5 miliardi di Buoni concorre annualmente a n. 10 premi per un ammontare complessivo di L. 10.000.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravena — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Tutte le altre Banche, Banchieri, e Banche Popolari, nonchè tutti gli Agenti di Cambio rappresentati nella firma dell'atto consortile dagli Istituti e dalle Compagnia Finanziaria sopra menzionati.

Od 7. do 21. junija bosta emitirani dve seriji

5% letnih zakladnih bonov s premijami

vsaka po 5 milijard lir

Obresti in premije so oproščene sleherne sedanje in bodoče davščine

EMISIJSKA CENA: 97 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice poleg 5% obresti od 15. junija do dneva vplačila; za vpisovanja od 7. do 14. junija pripadajo vpisnikom 5% obresti od dneva vplačila do vključno 14. junija.

Vpisovanje se lahko opravi samo v gotovini, toda sprejemajo se kot gotovina kuponi, dopuščeni za vpis.

PREMIJE: Na vsako serijo 5 milijard lir Bonov odpade letno 10 premij v skupnem znesku 10.000.000 lir, ki se žrebajo vsakih šest mesecev.

Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju pod vodstvom zavoda Banca d'Italia.

Banca d'Italia — Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul lavoro — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banco Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Siena — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Istituto Centrale delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banca Santo Spirito — Credito Varesino — Credito Commerciale Milano — Banca Bellinzaghi, Milano — Banca Cattolica del Veneto, Vicenza — Banca di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Agricola Milanese — Banca Toscana — Banca Provinciale Lombarda, Bergamo — Credito Romagnolo, Bologna — Banca S. Paolo, Brescia — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà, Trieste — La Fondiaria, Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio del Regno, Roma;

Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Società Italiana di Credito, Milano — Banca Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banca Alto Milanese — Banca di Calabria — Banca Popolare Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravena — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese.

Vse ostale Banke, Bančniki, Ljudske Posojilnice kakor tudi vsi menjalnični Agenti, ki so člani zgoraj omenjenih zavodov in družbe »Compagnia Finanziaria«.

Težko je pozabiti imena denarja

Stara imena denarja pri nas — Nekatera so se ohranila, čeprav tistega denarja ni več že dolga desetletja

Ljubljana, 9. junija

Denar kakršne koli valute ali veljave, zvenečega ali nezvenečega imena postane zelo kmalu popularen. Tudi preprosti ljudje se takoj seznanijo z novim denarjem, čeprav so celo nepismeni. Sicer kmetje radi še dolgo računajo v starem denarju; pred leti so pri nas računali celo meščani v kronah, tudi nekateri, ki krone niso nikdar niti videli. Vendar s tem ni rečeno, da bi ljudje ne upoštevali novega denarja ter da bi se ne naučili računati z njim; računajo celo dolgo v obeh valutah, v bivši in novi. Vsak denar se jim tako priljubi, da ne pozabijo vsaj njegovega imena, ko tistega denarja ni več že dolgo. Ljudski jezik si prisvoji imena starega denarja, da ostanejo v nekaterih sočnih rečenicah. Tako n. pr. pravimo še vedno: »Nimam beliča«, čeprav več nihče ne ve, kaj je prav za prav belič. Danes se bomo malo pomenili o imenih starega denarja pri nas. Posnemamo nekatere podatke iz razprave V. Steske »Naši denarji in kranjske spominske svetinje« (Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 1900).

Slovenci niso nikoli imeli svojega denarja

Zgodovinarji in numizmatiki mislijo, da Slovenci niso imeli nikdar svojega denarja. V naših krajih so sicer bile kovnice denarja, a tudi denar je bil tuj. Denarja s samimi slovenskimi napisi menda ni bilo nikdar. V starih časih so Slovenci uporabljali denar svojih sosedov, n. pr. Bizantincev ali Benečanov, odnosno svojih gospodarjev, Frankov. Vedeti pa moramo tudi, da je bil denar pred 13. stoletjem redek, saj je prevladovala še vedno menjalna trgovina. Šele potem se je denar vedno bolj uveljavljal. Denarstvo je bilo v starih časih precej drugačno kakor dandanes, saj je bil v isti državi v veljavi denar raznih držav. Denar so kovale tudi posamezne dežele in zemljiške gosposke. Zelo težko se je bilo spoznati med tako različnim denarjem, vendar so pa znali dobro razlikovati, kateri denar je več vreden. Tedaj se niso toliko ozirali na izvor denarja, kolikor na njegovo vrednost. Zato so pogosto bolj cenili tuji kakor domači denar. Nekatere vrste denarja so posebno zaslovele. Nenavaden sloves so si pridobili tolarji Marije Terezije, ki so bili v rabi še celo pred leti v Abesiniji.

Kako so se širile kovnice denarja

V začetku so bile kovnice denarja zelo redke, kakor je bil redek tudi denar. Tedaj pač ni imel nihče drugi pravice kovati denarja kakor vladar, namreč cesar krščanskega rimskega cesarstva. Ali so si pa pravico kovanja denarja pridobili tudi drugi veljaki, predvsem škofje in deželni knezi, pa tudi posamezna mesta in samostani. To pravico so zlasti uživale gosposke, če so prejele tržno, mitnjsko in carinsko pravico. Čedalje več je bilo upravičencev, ki so smeli kovati denar; v nemškem (rimskem) cesarstvu jih je naraslo že na sto. Ob neki priliki smo že pisali, da je imela tudi Ljubljana svojo kovnico denarja v dobi, ko znane zgodovinske listine prvič omenjajo njeno ime. To pa ni bila mestna kovnica, temveč koroškega vojvode, ki je imel velik del Kranjske v posesti.

Od kod ime »funt«

V začetku so denar tehtali in ne šteli. Enota za težo je bil funt ali marka. Iz tega tudi izvirajo poznejša imena denarja. Razumljivo je, da Slovenci niso imeli svojih imen za denar, ker so prejemali ter uporabljali vedno le denar tujega izvora. Vsaj prvotna imena denarja so tujega izvora; šele pozneje, precej pozno so Slovenci začeli imenovati denar po številkah glede na enoto. Tako je nastala vrsta imen, ki so nekatera zdaj že pozabljena, n. pr. četrtak — 4 krajcarji, petica petak, desetica, desetak, dvajsetica, petdesetak, stotak, tisočak. Začeli so pa tudi imenovati denar po kovini in nastalo je nekaj lepih domačih imen, n. pr. zlatnik ali zlat, srebrnik ali srebrnjak.

Kaj je prav za prav »denar«

Dandanes se več ne zavedamo izvora besede denar. S tem imenom imenujemo vse, kar razumemo pod pojmom plačilnega sredstva. Beseda denar izvira iz latinskega imena denarius, ki pomeni deset asov. V začetku, to se pravi leta 269 pred Kristusom, so bili denarji srebrni, od leta 207 pr. Kr. pa tudi zlati. Zlat denar je veljal 10 srebrnih denarjev. »Denarji« so se ohranili celo do poznega srednjega veka, s čim si tudi lahko razlagamo, zakaj se je tako vkoreninilo staro ime ter se je razširil njegov pojem. Iz Rima se je ime razširilo po vsem tedanjem civiliziranem svetu kakor se je širil sam denar, to se pravi ne le po Evropi temveč tudi v Aziji. Ime ni ostalo ohranjeno le pri nas, temveč v mnogih drugih jezikih, kar je skoraj samo po sebi razumljivo za italijanščino: denaro. Francoščina pozna denier, arabski in srbski dinar sta pa tudi istega izvora. O vrednosti denarja si napravimo lahko sliko iz tega, da je Karol Veliki določil funt srebra za 20 soldov po 12 denarjev. To se pravi, da je funt veljal 240 denarjev. Nemci so pa zamenjali že v 13. stoletju denar s pfenigom.

Bec, belič, cekin

Rek »nimam beca«, je zdaj že pozabljen. V prejšnjem stoletju so še vedeli, da je bil bec denar. Ime je italijanskega izvora: bezzo. To je bil beneški denar, ki je bil l. 1723 v Avstriji prepovedan. Bolj znano nam zveni beseda belič. Ime je lepo slovensko. To je bil droben srebrn kovanec; ker je bil srebrn, je bil bel in začeli so ga imenovati po njegovi barvi. Vendar je pozneje ime prešlo tudi na drug drobiž, tako da so tudi vinarje in krajcarje imenovali belič. Med drobiž je spadal tudi bor. Ni povsem jasno, od kod izvira ime. — Kaj je cekin, smo že pisali pri eni prejšnjih prilik. Ime je italijanskega izvora, izvira iz zecha ali zechino, kar pomeni sploh novec, kovanec. Pri nas so pa razumeli pod tem imenom le zlatnik ali dukat. V začetku so s tem imenom imenovali le prave »cekine«, beneški denar, pozneje je pa ime prešlo na zlatnike vseh kovnic. Beseda še ni izumrla in srečujemo jo pogosto zlasti v pravljicah.

Manj znana imena

Manj znano je ime doplar, ki izvira iz nemškega Doppelthaler. To je bil torej dvojni tolar. Takšne tolarje so kovali po vsej Evropi. — Tudi ime drobiž je pomenilo baje posebno vrsto novcev in ne le drobnega denarja sploh. Tako ali drobnič so imenovali drobni denar. Ni še povsem pozabljeno ime dvojaka, ki se je v nemščini imenovala Zweigroschenstück. Prvotno je veljala 6 starih krajcarjev, ki so imeli veljavo poznejših 10 krajcarjev. Pozneje so imenovali tako tudi dvajsetico, ker je bila dvojna desetica. Med manj znanimi imeni je treba omeniti tudi novec, ki so ga imenovali pocar. Ime izvira najbrž iz nemščine: Bätzen (Bätzen — Bär), ker je bil na kovancu vpodobljen medved. Pocarji so bili v nekaterih krajih četrtaki. Prve kovance s sliko medveda so kovali v Bernu. Prav tako pozabljeno ime je polovičar, pol krajcarja; polovičarje so začeli kovati v Avstriji že v 13. stoletju. V zgodovinskih spisih naletimo večkrat na ime repar. To je bil četrtak. Ime izvira iz nemščine: Rüblerbatzen; kovanec je imel na reverzu vpodobljeno repo, grb salcburškega nadškofa Lenarta.

Dukat, novec, novčič

Dukati so bili zelo priljubljeni kovanci; dukat je bil cekin dobrega zlata. Ime izvira iz dux. Nastanek imena je razumljivo; denar so začeli imenovati po vojvodi, ki jih je začel kovati. Dukate je baje začel kovati apulijski vojvoda Roger II. okrog leta 1140, drugi pa trde, da so jih kovali na Siciliji od l. 1284 ali v Avstriji od leta 1339. Dukati so pa dobili razna imena. Pri nas so bili najbolj znani beneški dukati. Še prejšnja desetletja niso rabili besede kovanec, temveč novec; ves kovani denar so imenovali v splošnem »novci«. Tako so imenovali tudi v splošnem denar. Besedo novci rabi tudi pesnik Župančič, ko poje, kaj se je zgodilo z novci v Blatni vasi. Ime izvira iz nov, pomeni torej novi denar. Nekaj drugega je pa pomenil novčič, namreč krajcar.

Zalivski tok vedno toplejši

Pod njegovim vplivom se utegne evropsko podnebje temeljito izpremeniti

Ljudje bujne domišljije vidijo vedno nekaj fantastičnega v tem, da teče mogočen tok tople vode sredi mrzlega Atlantskega oceana. Zalivski tok segreva od Floride tja gori do Spitzbergov morje, ozračje in prilegajoče morske obale. Ta mogočni tok tople morske vode je znan iz srednjega veka, ko so dospeli prvi raziskovalci v njegovo območje. Romantičnim čustvom ljudi odgovarja ta tok tudi še zato, ker je v svojem prvem delu približno do južnega roba Nove Funlandije. Njegova voda je temno modra in se znatno razlikuje od ostale morske vode. Ta razlika se vidi navadno že s prostim očesom od daleč.

Zalivski tok je v začetku širok 70 km, potem se pa vedno bolj širi in ob ameriški obali doseže toplota njegove vode čez poletje tudi nad 40 stopinj. Sredi med Ameriko in Evropo se Zalivski tok močno razširi in posledica tega je, da toplota njegove vode znatno pade. Evropske morske obale so že malo deležne blagodejnega vpliva Zalivskega toka. Vendar se pa morajo severnoevropska pristanišča do skrajne severne točke Skandinavije zahvaliti samo temu toku, da morje v njih pozimi ne zamrzne. Zalivski tok je nedvomno eden najzanimivejših fizikaličnih pojavov. Ta tok preskrbuje Evropo z toplo morsko vodo. Znanost se je podrobno pečala z njim. To je ogromna naravna centralna kurjava, ki po najnovejših opazovanjih toplota njene vode polagoma, toda neprestano narašča. Sicer znaša porast toplote v Zalivskem toku samo nekaj stopinj, toda kdor le deloma pozna metereološke in podnebne razmere lahko izračuna kakšen bo učinek če se bo povprečna toplota Zalivskega toka povečala samo od 20 na 25 ali od 15 na 20 stopinj.

Učenjaki si še vedno niso na jasnem, kaj je prav za prav vzrok naraščanja toplote v Zalivskem toku. Ta tok prihaja iz Mehiškega zaliva, kjer se združi več toplih južno in srednjeameriških tokov. Piscem fantastičnih romanov odpira vedno toplejši Zalivski tok široko polje. Kakor bi pomenila nenadna ohladitev ali usahnitev tega toka za Ameriko in Evropo v pogledu podnebja katastrofo, prav tako bi prinesel velik porast toplote v Zalivskem toku srednji in Severni Evropi subtropično ali celo tropično podnebje. Če si mislimo Zalivski tok, ki bi segal s svojo 40 stopinj toplo vodo tja gori do norveške obale, bi rasle ob Severnem morju palme in pomaranče, Spitzbergi bi postali morsko letovišče in zdravilišče, kakor sta Niza ali Mentone. Zaenkrat spada to še v področje bujne domišljije, toda neprestano naraščanje toplote v Zalivskem toku ne izključuje možnosti velikih izprememb v podnebju Evrope.

Izvoz bakra iz Turčije narašča

Letna kapaciteta znaša 30.000 ton — Moderna elektroliza

Turčija je bogata na rudah. Ima mnogo bakrene rude. Okrog 90 rudnikov je v Turčiji, kjer kopljejo bakreno rudo. Največji rudnik te vrste je pri Erganiju v okraju Diyarbakir v vzhodni Aanatoliji. V tej rudi je največ bakra na svetu. Najslabša bakrena ruda vsebuje 4 do 6 odstotkov srednja 10 do 12, najboljša pa 15.6 do 17.6 bakra. Ležišča bakrene rude pri Erganiju obsegajo 1200 kvadratnih kilometrov. Cenijo pa strokovnjaki, da je bakra v teh ležiščih okrog 5,000.000 ton. Ti rudniki se izkoriščajo z najmodernejšimi industrijskimi napravami, dovršenimi v februarju 1939 leta. Bakrena ruda se prideluje v standardni baker, vsebujoč 97.5 odstotka bakra, ki ga natovarjajo na kolodvoru Ergani. V mirnem času je šel baker iz Erganije večinoma v pristanišče Mersin, kjer so ga pretovarjali na ladje in izvažali v inozemstvo.

Proizvodnja bakra v Turčiji je dobila večji pomen šele v zadnjih letih. Od leta 1937. je naglo napredovala, lani se je pa v primeri s predlanskim letom zmanjšala za 10 odstotkov. V pridobivanju bakra se je izdatno uveljavila pobuda vlade. Zasebni, večinoma inozemski kapital je poprej pridobivanje bakra vedno bolj zanemarjal. Leta 1941 je znašala proizvodnja bakra v Turčiji 10.511 ton, lani pa 9600 ton.

Da bi se povečala proizvodnja kovin, je Turška vlada zasnovala tri leta obsegajoč načrt, ki je dal nove pobude tudi izkoriščanju bakrene rude v rudnikih Ergani in Murgulj. Leta 1935 je bila zgrajena železniška proga Diyarbakir-Ergani-Malatya-Fevzipasa in s tem je bilo na bakreni rudi bogato področje Ergan-iMaden še tesneje vključeno v gospodarski proces. Leta 1939. so pričele obratovati moderno opremljene industrijske naprave, ki naj bi se njihova kapaciteta po načrtu povečala od 10.000 v prvem letu, na 24.000 ton bakra v naslednjih letih. Navzlic znatno povečani prejšnji proizvodnji pa ta cilj ni bil dosežen. Še modernejše so industrijske naprave v rudniku bakra Murgul, severozapadno od Artvina. Tu je bila zgrajena tudi moderna elektrolitična rafinerija bakra, ki obratuje od konca leta 1940.

Čeprav je Turčija šele deloma izkoristila svojo kapaciteto za približno 30.000 ton bakra letno, ga lahko še precej izvaža, ker ga rabi sama samo okrog 1.500 ton letno. To je tem važnejše, ker je zdaj povpraševanje po bakru po vsem svetu zelo veliko. Tako ima Turčija na razpolago dragoceno protivrednost za uvoz najvažnejših potrebščin iz inozemstva. Leta 1939. je odpadlo 21.1 odstotkov vrednosti mesečnega izvoza na baker proti 1.8 odstotka v letu 1937.

Na nekem italijanskem sredozemskem letališču: še eno cigareto pred odhodom

Izselitev židov iz Sofije

Najpozneje v treh letih bo izselitev židov iz Sofije končana. Izvzemši žide, oženjene z Bolgarkami, se morajo vsi prebivalci Sofije židovske krvi izseliti iz mesta. Premičnine lahko vzamejo s seboj. Denarna sredstva za preživljanje dobe nakazana po državi. Ker je ves židovski denar blokiran v Narodni banki, bodo prejemali židje na svoje račune mesečne zneske, potrebne za njihovo preživljanje. Siromašne žide bo podpirala država. Židje smejo stanovati samo v židovskih hišah. Za nje velja policijska ura do 21, kakor tudi vse druge omejitve, ki so veljale doslej za žide v Sofiji. Židje se ne smejo naseliti v mestih Plovdiv, Varna, Burgas in Ruse.

Razlastitev sinagog v Bukarešti

Urad za rumunizacijo je razlastil dve židovski sinagogi, eno židovsko šolo in pa mnogo drugih židovskih nepremičnin v korist države. Poleg tega je bilo sklenjeno, da se razlasti vse židovsko premično premoženje, ki ga ne bodo upravljali židovski lastniki ali njihovi pooblaščenci.

Tuka častni doktor berlinske univerze

Slovaški ministrski predsednik in zunanji minister dr. Tuka je bil v nedeljo na univerzi v Bratislavi svečano promoviran za častnega doktorja. Svečanosti je prisostvovalo več članov vlade, člani diplomatskega zbora, profesorski zbor slovaške univerze ter tehnične visoke šole. Dr. Tuka je bil promoviran za častnega doktorja Friedrich-Wilhelmove univerze v Berlinu.

Inseriraj v „Slov. Narodu“!

Križanka št. 83

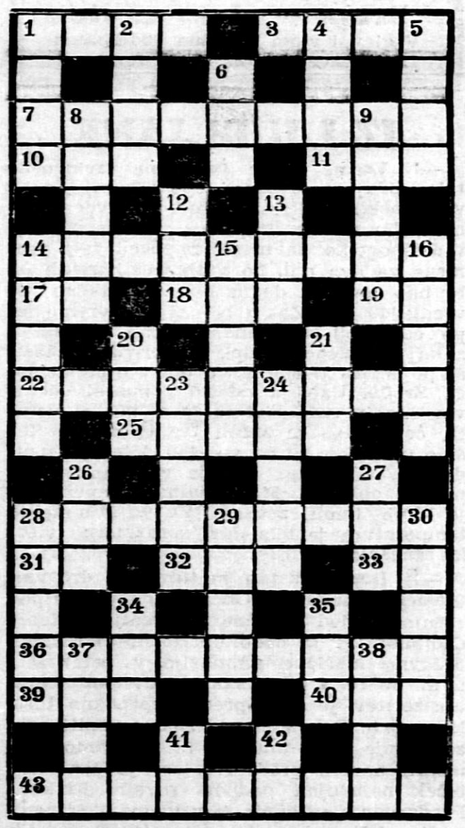

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. vulkanski izmeček; 3. otrok; 7. ljudski sodniki; 10. mestece v Poadižju; 11. termin, doba; 14. nenavadno, izredno velik; 17. reka na Kitajskem, izvira v gorovju Jablanoj; 18. ga tvorita dve nevzporedni premici; 19. italijanski spolnik; 22. črta, ki spaja v četverokotu dva kota; 25. vrsta črnega vina; 28. popevka, pesmica, melodija; 31. začetek in konec abecede; 32. veznik; 33. igralna karta; 36. zasliševanje, poset pri visokem odličniku, kralju; 39. število; 40. brezplačna prepustitev; 43. tisoč milijonov.

Navpično: 1. drevo; 2. žensko ime, nekritično prepričanje; 4. arabski poglavar; 5. pripovedni pesnik; 6. ime naše filmske igralke; 8. prostor v cerkvi, žrtvenik; 9. domača žival; 12. ostanek cigarete; 13. šahovski izraz; 14. prebivalci pokrajine ob gornjem Tigrisu; 15. breme, količina blaga, ki se prenaša, prevaža; 16. vrsta težkega delavca, postrešček; 20. zmaga pri šahu; 21. zgoden; 23. kretnja, 24. hitri, brzi; 26. neresnica; 27. reka na Hrvatskem; 28. utezna enota za drage kamne; 29. moško ime; 30. v vzhodni Afriki ime za domačega vojaka; 34. okrajšano moško ime; 35. kratica za italijansko organizacijo, ki skrbi za razvedrilo in splošen pouk; 37. dobri, ugodni; 38. kratica za drugo stopnjo študija na univerzi; 41. rimska številka 2; 42. pritrdilnica.

*

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 82

Vodoravno: 1. fenomen, 6. magazin, 12. re, 13. Ida, 14. Ala, 16. osa, 17. oba, 19. Isel, 21. kodicil, 24. lažen, 28. bilijon, 32. domicil, 37. da, 38. ano, 39. era, 41. ako, 42. Oka, 44. vsak, 45. delirij, 46. Anton.

Navpično: 1. fes, 2. Nil, 4. mak, 5. nad, 6. Mac, 7. gol, 8. re, 9. zal, 10. nož, 11. kan 12. ris 15. lik, 18. beg, 20. Edi, 22. oko, 23 .ido, 25. ako, 26. dim, 27. čik, 22. oko, 23. ido, 25. ako ,26. din, 27. čik, 3. maj 34. Coa 35. Lot, 36. dan, 37. do, 40. ki, 43. ko.

GEORGES OHNET: 101

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

— Jaz naj zapustim svojo ženo, dom in svojega očeta, da bi živel kot parazit v tvoji okolici in gledal tvoje ljubčke, ki vladajo zdaj tam, kjer sem prej vladal jaz? To je vse, kar mi predlagaš?

— Več ne morem storiti zate.

— To je torej vsa tvoja nagrada za vse, kar sem kdaj storil zate, za vse, kar sem hotel zate storiti, za vse moje vrtoglavosti, ki sem jih zagrešil samo zavoljo tebe in ki bi jih rad še, morda še hujše. Torej so imeli prav tisti, ki so mi zatrjevali, da sam drvim v pogubo in da se ne bom več mogel ustaviti na poševni plošči, po kateri padam po lastni volji. Nisem jih hotel poslušati, mislil sem, da sem mnogo močnejši od tistih, ki so mi kazali na nje kot na svarilni primer. Zdaj pa vidim sam, da sem padel enako in da sem kakor oni na milost in nemilost izročen obupu in samomoru.

— Ah, kako mi gre tvoje tarnanje na živce! — je vzkliknila Etiennetta in nestrpno zmajala s svojo kodrasto glavico. — Če se bojiš razmnožiti moje častno spremstvo, se pa vrni k svoji rodbini.

— Kaj bi pa še iskal pri svoji rodbini? Strla si tako temeljito moje srce, uničila si moj razum, zadušila v meni vsak pogum in zdravo pamet, da nisem več zmožen nobene pametne misli. Ah, kako imenitno se spoznaš na svoje delo, ki delaš z njim iz mislečega bitja žival, nesposobno misliti. Če bi te zapustil, če bi se vrnil v enolično življenje, bi me čakalo pijančevanje — to dobro vem. Doma mi sicer pravijo, da imajo zanesljivo zdravilo, ki me bo izlečilo in preprečilo moj povratek v pregrešno življenje. Toda prepričan sem, da se vsi motijo. Pa tudi če bi se ne motili — ali bi sprejel svojo pamet za tako ceno? Kaj bi se pa zgodilo z menoj, ko bi z lastno pametjo spoznal, kako globoko sem bil padel, ko bi znal presoditi nesposobnost svoje volje in bi se moral vrniti v osovraženo življenje, polno mučnega dolgočasja, hujšega od vseh drugih nadlog? Ko bi ne smel več piti, da bi pozabljal na ves svet, kakšno pribežališče bi mi še preostalo pred takim življenjem? Z roganjem, kakršnega si zmožna samo ti, si mi malo prej omenila smrt tistega Italijana, ki je umrl od žalosti. Z isto pravico bi mi lahko omenila tudi smrt lorda Harringhama, ki si je prestrelil glavo samo zato, ker si mu pokazala vrata. Kaj bi mi preostalo drugega, nego slediti njegovemu zgledu in ti to dobro veš in v tem je tvoja zmaga, kajti v tvojih očeh vidim radost, tvoje ustne se zadovoljno smehljajo, Ali je torej res, da me sovražiš in da si prisegla uničiti me ker sem te ponižal s tem, da sem bil prvi moški, ki te je zapustil? Nisem hotel verjeti ,da si tako neizprosna. Zdaj se pa ne morem upirati tem dokazom, če sama tega ne tajiš, kimaš z glavo, se smehljaš v svoji krutosti in se tolažiš, kako sijajen uspeh je dosegla tvoja ostudna preračunljivost. Držiš me krepko, kajne? Teptaš po meni, tvoja stvar sem, z menoj lahko ravnaš kakor si ti zahoče, lahko me obdržiš ali pa zapodiš. Veš dobro, da me je razuzdanost oslabila in da nisem zmožen niti najmanjšega napora, da bi ti ušel ... Na to misliš prav v tem trenutku, ko me gledaš s svojimi vražjimi očmi in se rogaš moji nesreči, ki je zgolj tvoje delo.

Ni odgovorila, samo glasno se je zasmejala. Kristijan je nadaljeval zelo počasi, kakor da je hudo utrujen, toda govoril ni več neposredno Etiennetti, temveč nasprotno, zdelo se je celo, da sploh ne misli več na njo, da polagoma izgublja zavest resničnosti in življenja, kakor da je omamljen.

— Takšno je torej delo teh stvorov, po svetu hodijo liki žiba božja. Vse, česar se dotaknejo, je okuženo, vse, kar pogledajo, je onečaščeno. Beda, otopelost in izdajstvo jim slede. In nikoli jih ne zapuste. Njihovo razkošje, njih zabave, vsi njihovi uspehi so plačani s premoženjem, duševno silo in častjo mož, ki so si jih izbrali za svoje žrtve. Mar bi ne bila vsemu človeštvu storjena usluga, če bi take stvore uničili povsod, kjer koli se pojavijo kot smrtne sovražnike človeštva?

Čelo Etiennette Dharielove se je nagubančilo. Te čudne Kristijanove besede so jo težile.

— Ah, kaj pa govori? — je zašepetala sama pri sebi, — kaj se mu je zmešalo?

Zdelo se je, da je Kristijan ne sliši več. Počasi se je izprehajal po kleti in razmišljal na glas:

— V življenju je vendar toliko naključij. Prav lahko se recimo zgodi, da pade med izletom s čolnom po neprevidnosti ženska v vodo in utone... Potem pa najdejo njeno razpadajoče truplo v bičevju ob bregu in nič več ni ostalo od bitja, nekoč tako mikavnega in krasnega, privlačujočega nase oči vseh moških ... Z odporom se obračajo vsi od nje... Morda je to tista Etiennetta, ki ji je zadostovalo samo pomigati z belim prstkom in že so vsi moški klečali pred njo liki ponižni sužnji? To ostudno truplo, ki so njegovi zlepljeni lasje polni blata, obraz je pa v razkroju že pozelenel — mar je to tista sloveča lepotica? Oh, zares? Nekoč je bila lepa... potem je pa srečala obupanca, ki se je njegov obup izpremenil v besnost in on jo je utopil ... . Ah, ah!

Ustavil se je pred njo in jo mračnega čela motril. Etiennetto je že obhajal strah. Saj je bila tako sama z njim, daleč od vsake pomoči. Saj ji je sam rekel v začetku pogovora: — Upam, da ne boš tako neumna, da bi klicala na pomoč. — Zdaj se je vpraševala v duhu, čeprav se je še vedno premagovala, ali bi vendarle ne kazalo klicati na pomoč, če bi bilo to potrebno. Potem je pa dejala z zelo mirnim glasom:

— Pojdiva, Kristijan, tu vendar ne moreva ostati večno. Odpri te mreže...

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani